

Seriesamtal

Vuxenledda samtal där eleverna ritar en konflikt ruta för ruta och ser vad personerna tänkte och ville, för F–5

Socialt · F–5 · Cirka 30 minuter per pass, två pass i veckan · En till fyra elever

Du och en till fyra elever tar upp en konflikt och ritar den som en serie. Ni spolar tillbaka till när det var lugnt och går framåt en ruta i taget. Sedan ser ni serien ovanifrån och letar upp rutan där någon hade behövt göra annorlunda. Eleven lär sig av konflikter och övar på att tänka innan det svåra kommer.

Område	Socialt	Årskurs	F–5
Format	enskilt, liten grupp	Tid	Cirka 30 minuter per pass, två pass i veckan
Period	Sex till åtta veckor	Grupp	En till fyra elever
Uppdaterad	28 oktober 2026		
Material	sex bildserier, bubblor att klippa ut, mallar att rita i, pärmar, whiteboardpennor, pinnar och tejp · allt material under Material att skriva ut		

Så gör gruppen

Fyra bilder ur filmen om pass 5, där Ella och Malik i åk 4 tar bildserien Chatten. Gruppen börjar i ruta 1, när det var lugnt, och Ella säger vad som kan hända. Sedan går gruppen framåt en ruta i taget, och Elias och Amir får var sin tankebubbla. Sist ser gruppen serien ovanifrån, och Ella säger i vilken ruta Elias hade behövt tänka och göra annorlunda.

1 • Ella ser ruta 1 och tror att Elias lägger ut bilden.

2 • Ella skriver Elias tanke på en lös bubbla.

3 • Malik skriver Amirs tanke på en lös bubbla.

4 • Ella svarar att Elias i ruta 1 kunde ha frågat först.

I ett seriesamtal tar du och eleverna upp en konflikt och ritar den som en serie. Ni spolar tillbaka till när det var lugnt, innan konflikten. Det är ruta 1. Sedan går ni framåt en ruta i taget till konflikten i den sista rutan, och på vägen frågar du vad som händer i nästa ruta. I samtalet efteråt får båda personerna en tankebubbla, och ni ser hela serien ovanifrån. Ni funderar på varför det blev så och i vilken ruta någon hade behövt tänka och göra annorlunda, så att konflikten inte hade uppstått. Sist ritar ni hur det kan bli i stället.

Konflikter hör till att vara människa och är inget att vara rädd för. I en konflikt kan vi utvecklas socialt när vi förstår att människor har olika behov och vill olika saker. Därför är syftet att eleven lär sig av konflikter. Hen

ska kunna se en social situation lite ovanifrån, förstå varför det blir som det blir och tänka innan det svåra kommer. Det kommer att bli konflikter också efter perioden, och det är inget misslyckande.

Ett seriesamtal är ritprat i rutor, i den ordning det hände. Ritprat betyder att du ritar streckgubbar, pratbubblor för det någon säger och tankebubblor för det hen tänker, medan eleven berättar. Det ni ritar står kvar medan ni pratar, så att eleven hinner tänka och ni kan titta på en ruta igen. Så förstärker ritprat och seriesamtal lärandet. De gör också eleven nyfiken på sociala situationer och stöttar den som har svårt att lära sig av en konflikt på egen hand.

I pass 1–6 tar ni en färdig bildserie och börjar direkt i ruta 1. När ni sedan ritar en elevs egen händelse, berättar eleven först kort vad som hände. I passets sex delar heter stegen Spola tillbaka, Tankarna, Ovanifrån och Nästa gång. Före dem kommer delen Spaningen, där var och en berättar om sitt spanaruppdrag, en sak att lägga märke till mellan passen. Efter dem kommer delen Med mig. Före pass 1 skriver du ut det som står under Material att skriva ut och träffar varje elev för sig i cirka 15 minuter. För att börja läser du från avsnittet Ett pass på 30 minuter till och med tabellen Pass 1, och checklistan inför pass 1. Resten slår du upp när du behöver det.

Så fungerar insatsen

En till fyra elever har två pass på cirka 30 minuter i veckan under sex till åtta veckor, alltså 12–16 pass. I varje serie spolar ni tillbaka till ruta 1, när det var lugnt, och går framåt en ruta i taget till konflikten i den sista rutan. Sedan får båda personerna en tankebubbla. Ni ser serien ovanifrån, letar upp rutan där någon hade behövt göra annorlunda och ritar hur det kan bli i stället. I pass 1–6 tar ni en bildserie per pass, och sedan elevernas egna händelser. Före och efter perioden visar du provbilden för varje elev.

Så sätter du ihop gruppen

Gruppen är en till fyra elever i F–5 som ofta hamnar i bråk eller utanför och behöver stöd i att förstå vad andra menar och vill. Metoden passar särskilt elever som har assistent eller resurs för sina sociala behov, eftersom den vuxna tar med passens frågor ut på rasten. Eleven behöver kunna berätta i korta meningar. Säger en elev att hen har blivit kränkt, går skolans rutin före metoden. Fråga varje elev för sig om hen vill vara med. Högst en elev får behöva mycket stöd i sitt beteende. Gruppen kan ha en kamrat som förebild. Elever som står mot varandra i en konflikt är inte i samma grupp.

Tre saker att hålla fast vid

Spola tillbaka och spela framåt. Börja i ruta 1, när det var lugnt, och gå framåt en ruta i taget till konflikten. Stanna på vägen och fråga vad som händer i nästa ruta, så att eleven tänker innan det svåra kommer. Båda personerna får en tankebubbla. Eleverna svarar som personerna, och du speglar det de säger utan att rätta. Se serien ovanifrån. Med hela serien framför er frågar du varför det blev så och i vilken ruta någon hade behövt tänka och göra annorlunda, så att konflikten inte hade uppstått. Sedan ritar ni hur det kan bli i stället. Så lär sig eleven av konflikten.

Ett pass på 30 minuter

Passen med en bildserie och med en egen serie följer samma rutin i sex delar. Varje del har en fråga. Rutinen gör det tryggt att prata om något svårt, och eleverna lär sig frågorna så att de kan ställa dem själva.

Tabellen gäller ett pass med en bildserie, pass 2–6. Läs förra passets rad i snabbmallen och lärarens sida för dagens serie, och skriv vad eleverna ska få syn på i dag under Före i snabbmallen. Lärarens sida har berättelsen och säger var ni stannar. Med en elev står det du gör annorlunda i varje del i tabellen En elev

eller två till fyra. Det du kan säga står under Passets sex delar. De andra passen har egna tabeller, som står efter Samtalsteknikerna.

Ett pass på 20 minuter: spaningen 0–3 minuter, spola tillbaka 3–8, tankarna 8–12, ovanifrån 12–14, nästa gång 14–17 och med mig 17–20. I förskoleklass kan passet bli 20 minuter.

Spaningen 0–4 min	Spola tillbaka 4–11 min	Tankarna 11–17 min	Ovanifrån 17–21 min	Nästa gång 21–27 min	Med mig 27–30 min
I tur och ordning · var och en berättar	Gemensamt · ni tar en ruta i taget	Var sin roll · eleverna är personerna eller detektiv	Gemensamt igen · ni ser hela serien	Var för sig · var och en ritar	I tur och ordning igen · var och en säger en sak

Del	Rutinen i 6 delar		Så leder du det
Före passet	Lägg dagens bildserie på A3 mitt på bordet, och täck rutorna 2–4 med ett halvt A4-ark på varje ruta. Lägg fram bubblorna från arket Bubblor att klippa ut, talpinnen, elevernas pärmar och en whiteboardpenna till var och en, i var sin färg. Talpinnen går runt i rundorna, och den som håller i den pratar. Lägg också fram bladet Nästa gång och kortet ”Vad behöver hen?”, och från pass 4 kortet Frågor vi ställer till varandra. Skriv det nya spanaruppdraget från lärarens sida på spanarbladen.		
Spaningen 0–4 min	1. Vad såg du någon säga eller göra, och vad tror du att hen tänkte?		Var och en håller upp bubblorna på pinne och berättar om sitt spanaruppdrag, utan att säga några namn. Du speglar det var och en såg, och från pass 4 gör en kamrat det.
Spola tillbaka 4–11 min	2. Vad händer i nästa ruta?		Säg: ”I den här serien går det snett. Vi spolar tillbaka till när det var lugnt.” Börja i ruta 1. Ta sedan bort pappret från en ruta i taget och läs den, fram till konflikten i den sista rutan. Där det står Stanna här på lärarens sida stannar ni, och du ställer frågorna som står där. Alla tänker först själva, och sedan säger ni vad som kan hända.
Tankarna 11–17 min	3. Vad tänkte, kände och ville personerna?		Var och en tar en av personerna och svarar som personen, i jagform. Med tre elever är en av dem detektiv och letar ledtrådar i bilden, och med fyra tar två och två samma person. Eleverna skriver personens tanke på en lös bubbla och lägger den i den ruta som står under Två tankar att välja mellan på lärarens sida. Sedan byter de person, läser den personens bubbla och säger om de tänker likadant. Sist säger detektiven vad hen har hittat i bilden.
Ovanifrån 17–21 min	4. Varför blev det så, och i vilken ruta hade någon behövt tänka och göra annorlunda?		En elev berättar hela serien, och efter det läser du upp det som står under Det ni inte vet än på lärarens sida. Fråga sedan varför det blev så och i vilken ruta någon hade behövt tänka och göra annorlunda, så att konflikten inte hade uppstått.

Del	Rutinen i 6 delar	Så leder du det
Nästa gång 21–27 min	5. Hur kan det bli i stället?	Utgå från rutan där någon hade behövt göra annorlunda, och fråga "Hur kan det bli i stället?" Var och en ritar ett nytt slut på bladet Nästa gång, och två elever tar bubblorna på pinne och spelar upp en av teckningarna.
Med mig 27–30 min	6. Vad tar du med dig?	Talpinnen går en runda, och var och en säger vad hen tar med sig. Säg en sak du såg hos gruppen, skriv tumregeln på gruppens blad och dela ut spanarbladen.
Efter passet	Du fyller i snabbmallen och lägger elevernas blad i pärmarna. Efter ett pass med en egen serie frågar du ägaren vilken vuxen hen vill visa Min plan för. Visar en egen serie att något runt eleven behöver ändras, tar du det vidare till klassläraren eller elevhälsan, om eleven säger ja.	

Delen Med mig hoppar ni aldrig över, eftersom det är där eleven säger vad hen har fått syn på.

Perioden pass för pass

Pass 1–6 har var sin bildserie, där två personer vill olika saker. Varje serie har fyra rutor och slutar där konflikten är som störst. I den sista rutan har personerna ansikten utan ögon och mun, och när det finns tid över ritar eleverna färdigt ansiktena. Under Material att skriva ut står lärarens sida före varje serie, med berättelsen, var ni stannar och vad personerna vill. Det eleven tar med sig från en bildserie är tumregeln. Från pass 4 berättar en elev serien utan att du ställer frågor, och på bordet ligger kortet Frågor vi ställer till varandra. Pass 1, pass 7, ett pass med en egen serie, det sista passet och påfyllningspasset har egna tabeller efter Samtalsteknikerna.

Pass	Det som händer	Det eleven tar med sig
Pass 1 <i>Fönsterplatsen</i>	Sam håller sig om magen och frågar om han får sitta vid fönstret. Alva säger nej, för hon var först.	Man ser inte alltid vad någon behöver. Säg varför, eller fråga varför.
Pass 2 <i>Spelet</i>	Leo frågar om han får vara med när Mira och Alva spelar fyra i rad. Mira säger nej.	Ett nej kan ha ett skäl. Säg skälet.
Pass 3 <i>Teckningen</i>	Sam slänger Alvas teckning, som låg med baksidan upp bland skräpet. Alva hittar den i papperskorgen.	Den som inte såg kan inte veta.
Pass 4 <i>Vinsten</i>	Saga vinner över Noah i pingis och jublar. Noah går och sätter sig på en bänk.	Den som vinner kan vara glad och samtidigt tänka på den som förlorar.
Pass 5 <i>Chatten</i>	Elias lägger ut en bild på Amir i klassens chatt, och många skrattar. Amir sitter ensam hemma.	Ett skämt som är roligt för en kan såra en annan. Fråga innan du lägger ut en bild på någon.
Pass 6 <i>Lunchen</i>	Nora har sagt att hon ska äta med Ida, som är ny. I matsalen ropar fotbollslaget på Nora.	Man kan vilja två saker samtidigt.
Pass 7 <i>En gång när det nästan blev bråk</i>	Var och en ritar en serie om en gång när det nästan blev bråk, men det blev inget. Serien börjar i ruta 1, när det var lugnt.	Eleven ser vad någon gjorde så att det inte blev bråk, och kan göra likadant själv.

Pass	Det som händer	Det eleven tar med sig
Pass 8 till det näst sista <i>Egna händelser</i>	I varje pass ritar ni en elevs egen händelse, med samma steg som i bildserierna.	Eleven får en plan för nästa gång det händer.
Det sista passet	Med pärmarna och gruppens blad framför er ser ni tillbaka på perioden.	Var och en väljer en tumregel och en sak att ta med sig.

Personerna i Chatten och Lunchen är runt tolv år, och de fyra första serierna fungerar i hela F–5. I F–2 kan gruppen ta om en eller två av Bildserie 1–4 i stället för Chatten och Lunchen. Då tar var och en först den person hen inte tog förra gången. Bildserierna sitter på väggen under perioden, i den ordning ni har gjort dem.

Passets sex delar: vad du gör och säger

Det som skiljer i en egen serie står i tabellen Ett pass med en egen serie. Under Du kan säga står frågor och meningar att välja bland. Välj en eller två i taget, och vänta minst tre sekunder på svaret.

Del	Vad du gör	Du kan säga
1 SPANINGEN <i>Vad såg du någon säga eller göra, och vad tror du att hen tänkte?</i>	Låt eleven hålla upp pratbubblan och säga vad någon sa eller gjorde, och sedan tankebubblan och säga vad hen tror att personen tänkte. Eleven fick spanaruppdraget i slutet av förra passet. I pass 1 lär sig gruppen i stället vad bubblorna visar.	<i>"Vad såg du någon säga eller göra?"</i> <i>"Vad tror du att hen tänkte?"</i> <i>"Vad tänkte hen men sa inte?"</i> <i>"Hur gick det med din plan?"</i>
2 SPOLA TILLBAKA <i>Vad händer i nästa ruta?</i>	Fråga vad personerna vill och vet, i ruta 1 och där ni stannar. När ni stannar handlar det inte om att gissa rätt, och "Vi vet inte än" är ett bra svar. När alla har sagt vad som kan hända, läser du nästa ruta.	<i>"Här har inget hänt än. Vad vill hon?"</i> <i>"Vad vet han? Vad vet han inte?"</i> <i>"Vad händer nu, tror du?"</i> <i>"Vi spolar tillbaka. Vad gjorde du precis innan det hände?"</i>
3 TANKARNA <i>Vad tänkte, kände och ville personerna?</i>	Fråga vad i bilden som får eleven att säga det, när hen berättar vad en person tänker. Be om en tanke till innan ni skriver i bubblan.	<i>"Om du var hen, vad skulle du vilja?"</i> <i>"Vad ser du som får dig att säga det?"</i> <i>"Vad tänkte hon i ruta 1? Vad tänker hon nu?"</i> <i>"Ville hen såra, eller ville hen något annat?"</i> <i>"Vad behöver han?"</i>
4 OVANIFRÅN <i>Varför blev det så, och i vilken ruta hade någon behövt tänka och göra annorlunda?</i>	Låt en elev berätta hela serien, och be gruppen lyssna efter vad personerna tänkte och ville. Från pass 4 berättar eleven utan att du ställer frågor.	<i>"Berätta hela serien från ruta 1."</i> <i>"Varför blev det så?"</i> <i>"I vilken ruta hade någon behövt tänka och göra annorlunda?"</i> <i>"Vad gjorde du som hon märkte?"</i> <i>"Kan vi veta säkert? Hur kan du ta reda på det?"</i>

Del	Vad du gör	Du kan säga
5 NÄSTA GÅNG <i>Hur kan det bli i stället?</i>	Det eleverna ritar ska vara bra för båda personerna. Fråga också vad den andra personen och de vuxna kan göra.	<i>"Vad kunde hen ha gjort i stället?"</i> <i>"Vad tänker den andra då? Hur slutar det?"</i> <i>"Vad kan den andra göra? Vad kan vi vuxna göra?"</i> <i>"Har du varit med om något liknande? Berätta för mig efter passet."</i> <i>"När det händer igen, vad kan du göra innan det blir bråk?"</i>
6 MED MIG <i>Vad tar du med dig?</i>	Lärarens sida har ett förslag på dagens tumregel, och gruppen säger den med egna ord innan du skriver den.	<i>"Vad tar du med dig i dag?"</i> <i>"Vad tänkte du först? Vad tänker du nu?"</i> <i>"Jag märkte att ni ändrade er när ni tittade på ruta 1."</i>

Samtalsteknikerna: vad du gör och hur det låter

Med de här åtta teknikerna leder du samtalet i passets alla delar. De fyra första håller kvar samtalet vid bilden och vid elevens egna tankar. De fyra sista får eleverna att tala med varandra, så att samtalet går runt bordet. Du använder dem från pass 1 och övar särskilt på två i taget, i den ordning de står i tabellen. Gå vidare till två nya varje vecka. Bara tekniken Fråga varandra börjar senare, i pass 4. Skriv teknikerna överst i snabbmallen, och efter två veckor hur det gick med dem. Använd tankeord, till exempel tror, vet, vill, märker, menar, råkar, undrar och minns. En kort version står på lathundens sida 3.

Teknik	Så gör du	Så låter det
Spegla	Upprepa elevens egna ord i undrande ton, utan att berömma eller rätta.	<i>"Du tänker att Elias ville vara elak."</i>
Fråga vad hen ser	När eleven säger vad en person tänker eller vill, be eleven visa vad i bilden som får hen att säga det.	<i>"Vad ser du som får dig att säga det?"</i>
Pröva en tanke till	Be eleven komma på en tanke till, och fråga vad personen ville när det är oklart.	<i>"Kan hen ha tänkt eller velat något annat?"</i>
Undra högt	Säg högt vad du själv undrar om en person, så att eleverna hör hur en nyfiken fråga låter.	<i>"Jag undrar vad Nora tänker när laget ropar."</i>
Tänk själv först	Låt alla tänka tyst innan någon svarar. Den som har en tanke visar tummen.	<i>"Tänk tyst. Visa tummen när du har en tanke."</i>
Skicka frågan vidare	Låt en elev svara på det en kamrat sa, i stället för att du svarar själv.	<i>"Vera, vad säger du om det Ella såg?"</i>
Knyt ihop	När två elever ser olika på samma ruta, fråga om båda kan stämma och vad i bilden som får dem att tro det.	<i>"Ella och Vera, ni ser olika på det. Kan båda stämma?"</i>
Fråga varandra	Från pass 4 ligger kortet Frågor vi ställer till varandra på var sida av bordet. Låt eleverna ställa frågorna till varandra.	<i>"Läs frågan på kortet och ställ den till Ella."</i>

Pass 1: syftet, reglerna och tankebubblan

Före pass 1 träffar du varje elev för sig. Pass 1 börjar med att du säger varför ni ses och vad som gäller i gruppen, och sedan gör ni en övning som visar att tankar inte syns. Till sist tar ni bildserien Fönsterplatsen, med kortare tid för de flesta delarna än i ett vanligt pass.

Del	Så gör du
Samtalet före <i>Före pass 1</i>	Träffa en elev i taget i cirka 15 minuter. Berätta att ni i gruppen ritar bråk som serier och spolar tillbaka till när det var lugnt. Fråga om hen vill vara med. Visa sedan provbilderna och fyll i protokollet. Låt eleven säga ett mål, till exempel <i>"Jag vill få vara med"</i> , och skriv det på framsidan av elevens pärm. Be klassläraren sätta sin siffra från 0 till 10 för eleven.
Förberedelse <i>Före passet</i>	Skriv gruppens regler överst på ett stort papper, gruppens blad, och sätt upp det på väggen. Lägg Fönsterplatsen på A3 mitt på bordet, med rutorna 2–4 täckta. Ta fram en tankebubbla och en pratbubbla på var sin pinne till varje elev och till dig själv. Lägg fram lösa bubblor från arket Bubblor att klippa ut, pennor och spanarbladen med det första uppdraget.
Varför vi ses <i>0–4 min</i>	I F–2 säger du: <i>"Här ritar vi serier om hur det är att vara med andra. Tankar syns inte, men här kan vi rita dem."</i> I åk 3–5 säger du: <i>"Ibland blir det bråk fast ingen ville det, eftersom vi inte kan se vad andra tänker. Här ritar vi händelser som serier och ser vad alla som var med tänkte och ville."</i> Säg också: <i>"Vi börjar i rutan där det var lugnt och går framåt en ruta i taget. Sedan letar vi upp rutan där någon hade behövt göra annorlunda. Jag bestämmer inte vem som hade rätt. Alla hamnar i bråk ibland, och det är inget farligt. Vi ritar för att förstå och lära oss av det."</i>
Gruppens regler <i>4–6 min</i>	Läs reglerna på gruppens blad: <i>"Den som äger serien bestämmer vad som står i den. Vi skrattar inte åt någons serie. Du får säga 'Jag vet inte' eller 'Jag står över'. Det vi säger stannar här, men om jag får veta att någon far illa, måste jag berätta det för någon som kan hjälpa."</i>
Tankebubblan <i>6–11 min</i>	Titta tyst på något i rummet, skriv det i tankebubblan utan att någon ser och håll baksidan mot gruppen. Säg: <i>"Jag tänker på något. Vad tänker jag på?"</i> Låt eleverna gissa, och säg sedan: <i>"Det kan ni inte veta. Tankar syns inte."</i> Håll pratbubblan vid munnen och säg: <i>"Jag tänker på pennan."</i> Vänd tankebubblan och säg: <i>"Nu vet ni, för jag sa det."</i> Var och en gör likadant med något eget, och de andra gissar.
Spola tillbaka <i>11–16 min</i>	Säg: <i>"I den här serien går det snett. Vi spolar tillbaka till när det var lugnt."</i> Läs ruta 1, stanna och säg: <i>"Här har inget hänt än."</i> Visa sedan en ruta i taget, och stanna där det står Stanna här på lärarens sida.
Tankarna <i>16–21 min</i>	Säg själv vad en av personerna kan tänka, skriv det på en lös bubbla och lägg den vid personen. Sedan tar eleverna de roller du har bestämt, som i ett vanligt pass.
Ovanifrån <i>21–24 min</i>	En elev berättar serien. Berätta sedan det som gruppen inte vet än: Sam mår illa när han åker buss, men inte när han kan titta ut genom fönstret. Fråga sist varför det blev så och i vilken ruta Alva eller Sam hade behövt tänka och göra annorlunda.
Nästa gång <i>24–27 min</i>	Utgå från den rutan och fråga <i>"Hur kan det bli i stället?"</i> Var och en säger vad Alva eller Sam kan göra, och två elever spelar upp ett av förslagen med bubblorna på pinne.
Med mig <i>27–30 min</i>	Var och en säger en sak hen tar med sig. Gruppen säger dagens tumregel, och du skriver den på gruppens blad. Dela ut spanarbladen.

I förskoleklass, där pass 1 blir två pass, har det första passet delarna Varför vi ses 0–4 min, Gruppens regler 4–7 min, Tankebubblan 7–17 min och Med mig 17–20 min. Det andra är Fönsterplatsen i ett pass på 20 minuter.

Pass 7: en gång när det nästan blev bråk

Den första egna serien handlar om en gång när det nästan blev bråk, men det blev inget. Var och en ritar sin egen händelse i mallen med fyra rutor och följer samma steg som i bildserierna. I delen Ovanifrån letar eleverna upp rutan där någon gjorde något så att det inte blev bråk.

Del	Så gör du
Förberedelse <i>Före passet</i>	Lägg fram elevernas pärmar, pennor och en mall med fyra rutor till var och en. Bestäm i vilken ordning eleverna ska rita sina egna händelser, med början i pass 8.
Spaningen <i>0–4 min</i>	Var och en berättar om sitt spanaruppdrag.
Spola tillbaka <i>4–13 min</i>	Var och en tänker på ett tillfälle när det nästan blev bråk, men det blev inget. Eleverna spolar tillbaka till när det var lugnt, ritar det i ruta 1 och ritar sedan en ruta i taget fram till det som hände. Du ritar åt den som vill.
Tankarna <i>13–17 min</i>	Var och en ritar sin egen tankebubbla och den andra personens, i rutan där det nästan blev bråk.
Ovanifrån <i>17–23 min</i>	Var och en visar sin serie och säger i vilken ruta någon gjorde något så att det inte blev bråk. Fråga "Vad tänkte hen då?"
Nästa gång <i>23–26 min</i>	Fråga "När kan du göra likadant?" Var och en säger när hen kan göra det.
Med mig <i>26–30 min</i>	Var och en säger vad hen tar med sig, läser målet på sin pärm och säger hur det går med det. Berätta att ni från pass 8 ritar en elevs egen händelse i varje pass, och i vilken ordning ni tar dem. Dela ut spanarbladen med uppdraget "Lägg märke till en gång när det nästan blev bråk, men det blev inget. Vad gjorde någon precis innan, så att det inte blev bråk?"

Ett pass med en egen serie

Från pass 8 äger en elev serien i varje pass. Eleven berättar sin version först, ni spolar tillbaka till när det var lugnt, och de andra lyssnar och säger vad de undrar. Delarna och tiderna är desamma som i ett pass med en bildserie. Allt ritar ni på papper, också tankebubblorna, så att serien finns kvar i elevens pärm. Passet står också på Lektionskortet, ett A4 att ha framför dig.

Del	Så gör du
Förberedelse <i>Dagen före</i>	Prata i fem minuter med den som äger serien, och fråga "Vill du rita något som har hänt dig, eller något som brukar bli svårt? Är det över nu? Får de andra höra det?" Pröva händelsen mot de tre kraven under "Var hittar du bildserierna och händelserna?", och säg att du inte bestämmer vem som hade rätt. Skriv ut mallen med fyra rutor på A3, eller mallen med sex rutor om händelsen är lång. Före passet lägger du fram mallen, pennorna och bladet Nästa gång.
Spaningen <i>0–4 min</i>	Du eller en elev läser gruppens regler högt. Sedan berättar var och en om sitt spanaruppdrag, och från pass 9 berättar den som ägde serien i förra passet hur planen gick.
Spola tillbaka <i>4–11 min</i>	Låt ägaren berätta kort vad som hände. Spola sedan tillbaka till när det var lugnt och fråga "Var var du? Vad gjorde du precis innan? Vad ville du då?" Det blir ruta 1. Ägaren berättar vidare, en ruta i taget fram till konflikten. Ägaren väljer om du eller hen ritar, och du rättar inget i det hen berättar. De andra lyssnar.

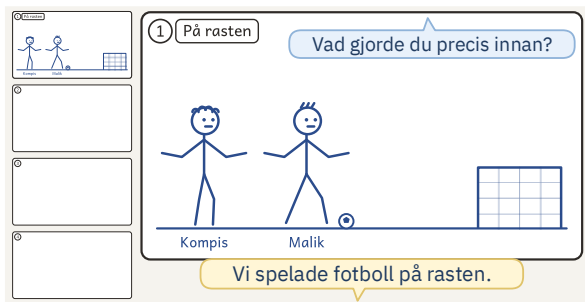
Del	Så gör du
Tankarna 11–17 min	Rita först ägarens egna tankebubblor, i ruta 1 och i rutan där det gick snett. Fråga sedan <i>"Får vi undra över vad den andra tänkte?"</i> De andra i gruppen säger vad de undrar, och ägaren väljer vilken tanke som ska stå i den andra personens bubbla.
Ovanifrån 17–21 min	Ägaren berättar hela serien. Fråga <i>"Vad gjorde du som hen märkte?"</i> och sedan <i>"I vilken ruta hade någon behövt tänka och göra annorlunda?"</i> Svaret kan också vara en ruta där den andra personen hade behövt göra annorlunda, och ägaren bestämmer vilken ruta det blir. Blev ägaren sårad, fråga också <i>"Vad behöver hända för att det ska bli bra för dig?"</i>
Nästa gång 21–27 min	Utgå från rutan där någon hade behövt göra annorlunda, och fråga <i>"Hur kan det bli i stället?"</i> De andra kommer med förslag, ägaren väljer ett av dem, och ägaren eller du ritar det på bladet Nästa gång. Direkt efter passet fyller du i bladet Min plan med ägaren, och det tar cirka tio minuter.
Med mig 27–30 min	Var och en säger vad hen tar med sig. Säg till ägaren något hen gjorde bra i samtalet, till exempel <i>"Du berättade fast det var svårt."</i> Ägaren får planen som sitt spanaruppdrag, och du skriver uppdraget på spanarbladet när ni fyller i bladet Min plan. De andras uppdrag är <i>"Lägg märke till en gång när det nästan blev bråk, men det blev inget. Vad gjorde någon precis innan, så att det inte blev bråk?"</i>

Handlar serien om något som ska hända, ritar ni i ruta 1 hur det brukar börja och går fram till rutan där det brukar bli bråk. Sedan får personerna tankebubblor som vanligt, och i delen Nästa gång ritar ni hur det kan bli i stället och vad eleven, den andra personen och de vuxna kan göra. I ett pass som blir över äger gruppen serien, och gruppen väljer händelsen i slutet av passet före. Eleverna berättar i tur och ordning där ägaren annars berättar, och gruppen väljer tillsammans där ägaren annars väljer. I delen Nästa gång ritar var och en på bladet Nästa gång vad hen kan göra, och det blir hens spanaruppdrag. Ingen fyller i bladet Min plan efter passet.

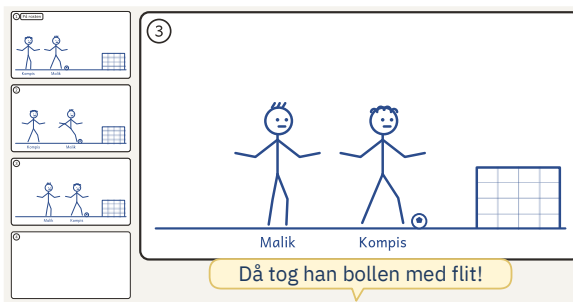
Lektionskort: niclasfohlin.se/stodundervisning/seriesamtal-lektionskort.pdf

En egen händelse

Fyra bilder ur filmen om en egen händelse i pass 8, när Malik är ensam med dig. Du spolar tillbaka till när det var lugnt, och Malik berättar medan du ritar utan att rätta. Först skriver du Maliks egen tanke i hans bubbla. Sedan undrar ni vad kompisen ville i ruta 2, och Malik tror att kompisen också ville vara med.

1 • Du spolar tillbaka, och Malik berättar från ruta 1.

2 • Malik säger "med flit", och du ritar utan att rätta.

3 • Först skriver du Maliks egen tanke i hans bubbla.

4 • Malik gissar vad kompisen ville, och du skriver det.

Det sista passet

I det sista passet ser ni tillbaka på hela perioden, med elevernas pärmar och gruppens blad.

Del	Så gör du
Förberedelse <i>Före passet</i>	Lägg fram varje elevs pärm, och ha gruppens blad på väggen.
Starten <i>0–5 min</i>	Säg "I dag tittar vi tillbaka på allt vi har gjort." Var och en berättar om sitt spanaruppdrag, och den som ägde serien i förra passet säger hur planen gick. Sedan läser var och en målet på sin pärm.
Förut och nu <i>5–13 min</i>	Var och en bläddrar i sin pärm, väljer en serie och pekar på rutan där någon hade behövt göra annorlunda. Sedan säger hen hur hen tänkte då och hur hen tänker nu, till exempel "Först tänkte jag att han tog bollen med flit. Nu tror jag att han inte visste." De andra säger en sak de har sett att hen har lärt sig.
Tumreglerna <i>13–21 min</i>	Gruppen läser tumreglerna på gruppens blad, och var och en väljer en att ta med sig.
Med mig <i>21–27 min</i>	Var och en säger eller ritar en sak hen tar med sig, vem som kan hjälpa hen efter perioden och ett råd till en elev som ska börja i en sådan grupp.
Avslutet <i>27–30 min</i>	Säg en sak du har sett hos var och en. Säg också att det kommer att bli bråk igen, och att de nu vet hur de kan lära sig av det. Berätta att du visar provbilden för var och en efter passet, och att ni ses igen om fyra veckor i ett påfyllningspass, där ni läser planerna och ritar en serie om en gång när planen fungerade.

Påfyllningspasset

Fyra veckor efter det sista passet ses ni igen. Var och en läser sin plan och ritat ett tillfälle när den fungerade.

Del	Så gör du
Förberedelse <i>Före passet</i>	Lägg fram elevernas pärmar med bladet Min plan, pennor, en mall med fyra rutor till var och en och ett nytt blad Min plan.
Spaningen <i>0–4 min</i>	Var och en läser sin plan på bladet Min plan och säger hur den har gått.
Spola tillbaka <i>4–13 min</i>	Var och en spolar tillbaka till när det var lugnt och ritat en ruta i taget fram till när planen fungerade. Har elevens plan inte fungerat, ritat eleven en gång när det blev svårt. Du ritat åt den som vill.
Tankarna <i>13–17 min</i>	Var och en ritat sin egen tankebubbla och den andra personens, i rutan där planen fungerade eller där det blev svårt.
Ovanifrån <i>17–23 min</i>	Var och en visar sin serie och säger i vilken ruta planen hjälpte. Den som ritade en gång när det blev svårt säger i stället i vilken ruta någon hade behövt tänka och göra annorlunda.
Nästa gång <i>23–26 min</i>	Den som ritade en gång när det blev svårt säger hur det kan bli i stället. De andra säger när de kan göra likadant igen.
Med mig <i>26–30 min</i>	Var och en läser målet på sin pärm och säger vad hen tar med sig. Säg till var och en något som de vuxna har berättat att hen gör bra.

Säger de vuxna före passet att en elevs plan inte går, gör du en ny plan med eleven på bladet Min plan direkt efter passet, och det tar cirka tio minuter.

Så anpassar du för eleven

Eleven	Så gör du
Förskoleklass	Passet kan bli 20 minuter. Tiderna står under rubriken Ett pass på 30 minuter. I delen Ovanifrån pekar eleven på rutan där någon hade behövt göra annorlunda. Dela pass 1 i två pass, ett med syftet, reglerna och tankebubblan, och ett med Fönsterplatsen. Räkna båda som pass 1. I övningen Tankebubblan ritat eleven det hen tittar på, i stället för att skriva det. Fråga mest om det ni ser och det personerna gör. Du ritat och skriver, och eleven pekar. Gör också det som står i raden F–2.
F–2	Läs berättelsen och peka på personerna. Där ni stannar läser du de två vägarna framåt på lärarens sida och frågar vilken eleven tror på, till exempel <i>”Tror du att Alva säger nej, eller frågar hon om Sam mår illa?”</i> Låt eleven välja mellan två tankar, och fråga <i>”Ville hen vara dum, eller ville hen något annat?”</i> Du skriver i bubblan det eleven säger. Eleven gör spanaruppdraget med en vuxen i klassen, och när ni fyller i Min plan visar eleven med fingrarna hur stark känslan var. Har eleven varit med om något, ritprat du med hen samma dag, och ni tar upp serien i gruppen om den uppfyller de tre kraven.
Åk 3–5	Eleverna skriver själva i bubblorna och ritat sina egna serier i mallen med fyra eller sex rutor. Fråga också vad den ena tror att den andra tänker, som <i>”Vad tror Elias att Amir tänker?”</i>

Eleven	Så gör du
Med språkstörning	Prata om två rutor i taget, den ni just har läst och den före, och ställ en konkret fråga åt gången, till exempel <i>"Vad hände först? Och sedan?"</i> Ge eleven början på en mening, till exempel <i>"Jag tror att hon", "Han vill"</i> eller <i>"Hon visste inte att"</i> . När det låser sig, ge två tankar eller två känslor att välja mellan, eller ställ en fråga som eleven kan svara ja eller nej på.
Med adhd	Skriv passets sex delar på en lapp som eleven bockar av. Ge en uppgift i taget, som att leta ledtrådar i bilden, och låt eleven hålla i pennan. Gör en kort paus efter delen Tankarna, och korta delen Spaningen lika mycket som pausen tar.
Med autism	Berätta före passet vad det handlar om och hur länge det håller på. Där ni stannar skriver ni personens tanke på en tankebubbla och lägger den vid personen, innan ni säger vad hen gör sedan. I delen Nästa gång säger du också vad som är klokt att göra och varför. I elevens egen serie ritar du hur de andra kan ha missförstått eleven, och frågar eleven vad de andra kan göra annorlunda.

Arbetsform: runt samma bord

Ni sitter runt samma bord hela passet, med serien mitt på bordet. I rundorna går talpinnen runt bordet, åt samma håll varje gång. Den som vill får stå över och ta sin tur sist. I en egen serie föreslår de andra hur det kan bli, och ägaren väljer ett av förslagen.

En elev eller två till fyra

Med en elev får eleven all din uppmärksamhet och hela passet. Med två till fyra elever hör eleverna fler tankar om samma ruta och övar med jämnåriga, och det är med jämnåriga som samspelet brukar bli svårt. Var och en får mindre tid, och den som berättar en egen händelse gör det inför fler.

Del	En elev och du	Två till fyra elever
Passar för	Förskoleklass och åk 1, en elev som skäms mycket eller blir överstimulerad i grupp, och en känslig händelse.	Elever som kan vänta på sin tur några minuter och har nytta av att höra andra, gärna med en kamrat som förebild.
Spaningen	Ni turas om. Eleven berättar om sitt spanaruppdrag, och du berättar något du själv har sett.	Ni tar en runda, och den som håller upp sina bubblor pratar. Från pass 4 är det en kamrat som speglar, till exempel <i>"Du såg att han tog bollen."</i>
Spola tillbaka	Du läser, och eleven säger vad som kan hända. Eleven bestämmer tempot.	Du läser. Där ni stannar tänker alla först själva och visar tummen, och sedan säger ni i en runda vad som kan hända.
Tankarna	Eleven tar en person och du den andra, och sedan byter ni. Säg din persons tankar som en undran, på samma sätt som i tekniken Undra högt.	Eleverna tar en person var, och med tre elever är en av dem detektiv. Med fyra elever tar två och två samma person och jämför sina tankar.
Ovanifrån	Eleven berättar hela serien, och ni letar tillsammans upp rutan där någon hade behövt göra annorlunda.	En elev berättar hela serien, och de andra säger i vilken ruta någon hade behövt tänka och göra annorlunda.
Nästa gång	Eleven ritar en ruta och du en annan, och ni spelar upp elevens ruta.	Var och en ritar på bladet Nästa gång hur det kan bli i stället, och två elever spelar upp en av teckningarna.

Del	En elev och du	Två till fyra elever
Med mig	Du säger en sak du såg hos eleven, och eleven säger vad hen tar med sig.	Ni tar en runda där var och en säger vad hen tar med sig, gärna något som en kamrat fick hen att tänka på, till exempel <i>"Det Vera sa hade jag inte tänkt på."</i>
En egen serie	Ni kan ta egna serier före pass 8, och de kan handla om något svårare, eftersom ingen annan hör. Eleven säger vad den andra kan ha tänkt, och du skriver det i en tankebubbla vid den andra personen.	Ni tar en egen händelse bara när den uppfyller de tre kraven. Den som äger serien bestämmer vad som står i den, och de andra säger vad de undrar.
Din roll	Du tar kamratens plats i samtalet. Låt eleven hålla i pennen ofta, så att det inte blir en intervju.	Du fördelar ordet och skickar frågorna vidare till eleverna. Från pass 4 ställer eleverna frågorna till varandra.

Detektiven letar ledtrådar i bilden och säger sist vad hen har hittat och var i bilden det syns. Ni byter detektiv varje pass. Den som har tagit en person svarar som personen, i jagform. Hur eleverna talar med varandra står i de fyra sista samtalsteknikerna.

Med en assistent eller resursperson

Metoden passar särskilt elever som har assistent eller resurs för sina sociala behov. Den vuxna som är med eleven under dagen kan ta med sig passens frågor och elevens plan ut på rasten. Annars följer det som eleven upptäcker vid bordet sällan med ut. Tabellen gäller när assistenten är den andra vuxna vid bordet. Leder assistenten gruppen, gäller det som står under Lärarens roll.

När	Vad assistenten gör	Stödet hen behöver
Före perioden	Läser metoden, ser filmerna och gör ett seriesamtal om något hen själv har varit med om, tillsammans med den som leder gruppen.	En timme med en speciallärare eller specialpedagog.
I passen	Sitter bredvid eleven, ritar när eleven vill och hjälper eleven att vänta på talpinnen. Svarar inte åt eleven.	Handledning av en speciallärare eller specialpedagog i 20 minuter varannan vecka, med snabbmallen som underlag.
När assistenten var med i händelsen	Väntar med sin version tills elevens står på pappret och ritar den sedan bredvid.	Ett samtal med dig om händelsen före passet.
I vardagen	Ställer frågorna på kortet Till de vuxna runt eleven före en situation som brukar bli svår, och efter att något har hänt, när eleven är lugn. Säger det till eleven när något går bra.	Kortet Till de vuxna runt eleven, och elevens plan om eleven säger ja.
Efter perioden	Fortsätter med frågorna och planen, och är med i påfyllningspasset efter fyra veckor. Kan leda en egen grupp nästa period.	Elevens pärm och plan, och handledning.

Är ni fler än två vuxna, blir det svårt för eleverna att tala med varandra. Har flera elever assistent, är en av assistenterna med i passen, och de andra får kortet Till de vuxna runt eleven.

Exempel: så går ett pass till

Gruppen:

Ella, Malik och Vera i åk 4 hamnar ofta i bråk på rasten, eftersom de tror att andra är emot dem. Exemplet är pass 5 med bildserien Chatten.

Läraren har lagt Chatten på A3 mitt på bordet med rutorna 2–4 täckta. Bredvid ligger bubblorna, en whiteboardpenna till var och en i var sin färg och kortet Frågor vi ställer till varandra. Ella är Elias, Malik är Amir, och Vera är detektiv. I snabbmallen står att Vera i förra passet kom på en tanke till utan hjälp.

Vera berättar om sitt spanaruppdrag: *"Det blev nästan bråk om en plats i matsalen. Men en kille frågade först om den var ledig."* Läraren läser ruta 1 och stannar: *"Bilderna finns bara i Elias mobil. Vad tänker han göra med den?"* Alla tänker tyst och visar tummen när de har en tanke. Ella säger: *"Han lägger ut den."* Vera säger: *"Han kanske visar Amir först."* Sedan tar läraren bort pappret från en ruta i taget och läser den.

I delen Tankarna frågar läraren: *"Ella, du är Elias. Vad ville du?"* Ella svarar: *"Jag ville göra Amir ledsen. Jag gjorde det med flit."* Vera läser en fråga på kortet och ställer den till Ella: *"Vad får dig att tro det?"* Ella pekar på ruta 2. Vera pekar på ruta 1: *"De skrattar båda två där."* Läraren säger: *"Ella och Vera, ni ser olika på det. Kan båda stämma?"* Ella säger: *"Han tyckte att det var kul, men Amir blev ledsen."* Hon skriver Elias tanke, *"Alla ska skratta!"*, på en tankebubbla och lägger den vid Elias i ruta 2. Malik, som är Amir, säger: *"Alla skrattar åt mig."* Han skriver tanken på en tankebubbla och lägger den vid Amir i ruta 3. Sedan byter Ella och Malik person och säger om de tänker likadant.

I delen Ovanifrån berättar Malik hela serien från ruta 1, och Vera säger: *"Det började när Elias la ut bilden."* Läraren berättar det som gruppen inte vet än: Elias vill gärna att de andra ska tycka att han är rolig, och Amir tycker inte om att bli fotad. Sedan frågar läraren: *"Varför blev det så?"* Ella säger: *"Elias ville vara rolig, men Amir ville inte bli fotad."* Läraren frågar: *"I vilken ruta hade Elias behövt tänka och göra annorlunda?"* Ella pekar på ruta 1.

I delen Nästa gång frågar läraren: *"Hur kan det bli i stället?"* Ella ritar en ruta där Elias frågar: *"Får jag lägga ut den?"* Malik ritar en ruta där Amir säger: *"Lägg inte ut den, okej?"* Ella och Malik spelar upp Ellas ruta med bubblorna på pinne. I den sista delen, Med mig, säger Ella: *"Jag tar med mig att man kan skratta åt olika saker."* Gruppen säger tumregeln med egna ord, och läraren skriver den på gruppens blad.

Efteråt skriver läraren i snabbmallen att Ella sa vad som kunde hända innan läraren visade nästa ruta, och att Vera hittade ledtråden i ruta 1 och ställde Ella en fråga från kortet. Läraren skriver också att Ella först sa att Elias gjorde det med flit och sedan att det kunde vara på två sätt. Sist skriver läraren att Ella hittade rutan där Elias hade behövt göra annorlunda, och att Malik utan hjälp sa vad Amir tänkte. I nästa pass tar gruppen Lunchen.

När en elev inte hittar tanken

När en elev inte vet vad en person tänker, eller bara ser sin egen sida av saken, behöver hen ditt stöd. Ge minsta möjliga stöd, så att eleven hittar tanken själv.

Fråga alltid först:

Vad gör hen i rutan?
Vad säger hen?
Vad tänker hen?

Gå uppför stödtrappan i stunden. Ge inte nästa stöd förrän eleven har provat det förra:

1. Peka på personens ansikte och kropp i rutan, och fråga vad eleven ser.
2. Spegla det eleven sa, och vänta.

3. Ge två tankar att välja mellan, som "Tänker han 'Jag mår illa' eller 'Jag vill sitta där'?" Lärarens sida har två tankar för varje person i serien.
4. Säg början på meningen, som "Han tror att".
5. Ta fram kortet "Vad behöver hen?" och låt eleven peka på en bild av det personen behöver.
6. Säg en tanke själv, och fråga "Kan det vara så?"

Börja med det som syns. Tanken kommer sedan.

Om något händer

Det som händer	Så gör du
Eleven säger "Han började!"	Säg "Då spolar vi tillbaka. Vad hände innan?" Rita ruta 1, när det var lugnt, och gå sedan framåt en ruta i taget. Stanna i rutan där eleven själv gjorde något.
Eleven försvarar sig eller skäms	Peka på rutan och prata om det som händer där, till exempel "Titta på ruta 3. Vad händer där?" Sitt kvar bredvid eleven, och säg vad hen gjorde bra i samtalet.
Eleven vill att den andra ska få straff	Säg att de vuxna tar hand om det som gäller den andra, och att ni ritar för att förstå. Fråga "Vad behöver hända för att det ska bli bra för dig?"
Eleven vill att du säger vem som hade rätt	Fråga "Vad ville Alva? Vad ville Sam?" och säg att båda ville något som går att förstå. Ville någon såra, förklarar du att man då säger stopp och berättar för en vuxen.
En elev svarar åt de andra eller tar över samtalet	Säg "Tack, Ella. Nu vill jag höra Vera." Låt alla tänka först och visa tummen, och ge Ella ett uppdrag, som att leta ledtrådar i bilden.
Eleven blir arg för att det inte blev som hen trodde	Säg "Det hade kunnat bli så. Nu läser vi vad som hände här." Fråga vad personen visste.
Eleven säger att det alltid blir bråk	Fråga "Vad gjorde någon de gånger det inte blev bråk?" och rita en sådan gång.
Någon skrattar åt en annans serie	Påminn om regeln att ingen skrattar åt någons serie, och fråga den det gällde hur det kändes.
Eleven blir upprörd	Lägg ned pennan och gör en paus. Blir det inte lugnt, får serien vänta till nästa pass.
En elev vill inte rita sin händelse	Rita en påhittad serie om något liknande, eller ta en bildserie.
Eleven tycker att det är barnsligt	Ta Chatten eller Lunchen tidigare, eller rita serien utan figurer, med bara rutor och bubblor.
Eleven tror att personen säger det som står i tankebubblan	Håll tankebubblan vid personens huvud och säg "Det här tänker hon, men hon säger det inte."
En elev berättar om en kränkning eller att någon far illa	Avbryt passet lugnt, prata med eleven för sig och följ skolans rutin. Den går före seriesamtalet.

Lärarens roll: nyfiken, aldrig domare

Du leder samtalet och dömer inte. Du visar eleverna att ett bråk går att lära sig av och inte är något att skämmas för. Eleverna vill ofta att du ska säga vem som hade rätt. Säg då att ni ritar för att förstå, och att

det ni kommer fram till är vad var och en kan göra en annan gång. Den som leder är en vuxen som eleverna känner och som har tid två gånger i veckan under hela perioden. Det kan vara en speciallärare, specialpedagog, lärare, fritidspedagog, resurspedagog, elevassistent eller kurator. Samma person leder alla pass. Klassläraren sätter en siffra för eleven före och efter perioden, och därför är det bäst om någon annan än klassläraren leder gruppen. Leder en elevassistent, resurspedagog eller fritidspedagog, planerar en speciallärare eller specialpedagog passen med hen, och de ses 20 minuter varannan vecka med snabbmallen som underlag. Om du själv var med i händelsen, väntar du med din version tills elevens står på pappret och ritar den sedan bredvid, eller så leder en annan vuxen just det passet.

GÖR SÅ HÄR	UNDVIK
Sitt bredvid den som berättar, så att ni båda tittar på serien.	Att fråga "Varför gjorde du så?" Fråga "Vad hände?" och "Vad tänkte du då?" Om serien kan du fråga "Varför blev det så?"
Låt eleven hålla i pennan när hen vill, och rita själv när eleven vill att du ritar.	Att döma eller bestämma straff, och att ta parti för den ena mot den andra.
Ställ frågor som börjar med vad och hur.	Att kräva att eleven ber om ursäkt.
Rita elevens version först. I en egen serie väntar du med att föreslå andra tankar tills hela serien står på pappret, eftersom eleven annars försvarar sig.	Att rita en egen serie medan eleven är upprörd.
Var själv lugn. Märker du att du blir irriterad eller vill försvara någon, gör en paus.	Att visa en elevs serie för andra utan att eleven säger ja.
Spara elevens serier och blad i elevens pärm hos dig.	

Var hittar du bildserierna och händelserna?

Bildserierna med lärarens sidor, bubblorna, mallarna, korten och bladen står under Material att skriva ut. I pass 7 ritar alla en egen serie om en gång när det nästan blev bråk, men det blev inget. Från pass 8 äger en elev serien i varje pass, i den ordning som du berättade för gruppen i pass 7, och alla får sin första egna serie innan någon får sin andra.

Antalet veckor avgör hur många egna serier varje elev får. Två egna serier ger eleven tid att pröva sin första plan och göra en ny. Välj därför sex veckor med en eller två elever, sju med tre och åtta med fyra. Med tre eller fyra elever ger sex veckor en egen serie var. Räcker passen inte till ännu en egen serie för alla, blir resten av passen över. Då ritar ni något som ska hända och som gruppen väljer, och flera i gruppen får vara med i det. Slutar perioden tidigare än du planerade, gör du det sista passet som det står i tabellen Det sista passet.

En egen serie kan också handla om något som ska hända och som brukar bli svårt, till exempel rasten efter lunch eller en utflykt. Ingen behöver ha gjort fel.

När ni ritar i gruppen skriver ni "en kompis" eller en bokstav vid andra personer, och ni säger inte deras namn. Blir det bråk mellan passen, tar den vuxna som var där hand om det. Du frågar eleven om hen vill rita det, när det är hens tur eller i ett pass som blir över.

Ni ritar en egen händelse i gruppen när den uppfyller tre krav:

Händelsen pågår inte	Eleven vill	Ingen annan i gruppen är inblandad
Den är över eller har inte hänt än, och eleven är lugn när hen berättar.	Eleven har själv sagt ja till att rita händelsen i gruppen.	Är två i gruppen med, ritar du med var och en för sig, utom när ni ritar något som ska hända.

Progression över insatsperioden

Du lämnar över ansvaret till eleverna. Först visar du själv hur man hittar tankarna, sedan hittar gruppen dem tillsammans i bildserierna och börjar ställa frågorna till varandra, och till sist ritar eleverna sina egna händelser.

Pass	Fokus	Lärarens roll	Eleverna blir bättre på
1 <i>Jag gör</i>	Bildserie 1, Fönsterplatsen, med syftet, reglerna och tankebubblan.	Du säger syftet och reglerna, visar tankebubblan, stannar i berättelsen innan Alva svarar Sam och säger själv vad en av personerna kan tänka.	Att skilja på det någon säger och det någon tänker. Att säga vad som kan hända innan du visar nästa ruta.
2–6 <i>Vi gör</i>	Bildserie 2–6.	Du läser och stannar, och eleverna säger vad som kan hända och svarar som personerna. Från pass 4 berättar en elev serien utan dina frågor, och eleverna ställer frågorna på kortet. Frågor vi ställer till varandra. Du ber om en tanke till.	Att säga vad som kan hända, och ge mer än en förklaring när det är oklart vad någon ville. Att hitta rutan där någon hade behövt göra annorlunda, och komma på ett sätt som fungerar för båda.
7 till det sista <i>Ni gör</i>	Pass 7 om en gång när det nästan blev bråk, egna händelser och det sista passet.	Du ritar åt den som vill. Från pass 8 spolar du tillbaka till när det var lugnt och ritar elevens version, eller låter eleven rita. Efter det sista passet visar du provbilden för var och en.	Att berätta i sin egen serie vad man själv gjorde och hur det påverkade den andra. Att säga vad man själv tänkte och ville, och vad den andra kan ha tänkt och velat.

Följ upp effekten

Du behöver veta om eleven ser mer i en social situation än förut, och om det märks utanför rummet. Provbilden och protokollet står under Material att skriva ut. Rör sig gruppen inte mot målet när du stämmer av mitt i perioden, tar ni en av Bildserie 1–4 en gång till före nästa egna serie, och var och en tar den person hen inte tog förra gången. Rör sig en elev inte, ritar du hens nästa egna serie med hen ensam, som i tabellen En elev eller två till fyra. Har provbildens poäng och klasslärarens siffra stigit, avslutar du insatsen med påfyllningspasset, och de vuxna runt eleven fortsätter med frågorna på kortet Till de vuxna runt eleven och planen på bladet Min plan. Har poängen stigit men inte klasslärarens siffra, ritar du en eller två egna serier till med eleven ensam före påfyllningspasset, som i tabellen Ett pass med en egen serie. Sedan gör du en ny plan. Säger de vuxna före påfyllningspasset att planen inte går, gör ni en ny plan direkt efter påfyllningspasset. Har poängen inte stigit, tar du upp det med elevhälsan.

Före pass 1	I samtalet före pass 1 visar du provbilden när eleven har sagt att hen vill vara med. Be först eleven berätta vad som har hänt, och ställ sedan de andra frågorna. Varje fråga ger 0–2 poäng. Skriv poängen i provbildens protokoll och elevens ord på protokollets baksida. Be sedan eleven visa med en siffra från 0 till 10 hur bra hen är på att förstå vad andra tänker och vill. Be klassläraren sätta en siffra från 0 till 10 för hur väl eleven förstår vad kamraterna menar och vill.
I varje pass	Skriv i snabbmallen vem som sa vad som kunde hända och vem som hittade rutan där någon hade behövt göra annorlunda. När ni arbetar med en egen serie skriver du vem som sa vad hen själv gjorde och vem som hittade rutan.

Efter sista passet	Träffa en elev i taget i cirka tio minuter. Visa provbilden, ställ samma frågor som före och skriv poängen i kolumnen Efter. Be om siffrorna igen, och visa eleven svaren före och efter. En lägre egen siffra efter perioden kan vara ett gott tecken om eleven har börjat se sig själv tydligare.
Fyra veckor efter sista passet	Fråga de vuxna runt eleven hur planen går. Håll sedan ett påfyllningspass på 30 minuter som i tabellen Påfyllningspasset, där ni läser planerna på bladet Min plan.

Mål: vad eleven ska kunna göra efter insatsen

Det övergripande målet är att eleven ska kunna se en händelse ovanifrån och göra en plan för nästa gång.

Efter perioden ska eleven oftare kunna:

☐ Berätta i ordning vad som hände, och säga vad som kan hända innan det händer	☐ Skilja på det någon säger och det någon tänker
☐ Säger vad hen själv och den andra tänkte, kände och ville	☐ Ge mer än en förklaring när det är oklart vad någon ville
☐ Säger vad hen själv gjorde och hur det påverkade den andra	☐ Säger när någon hade behövt göra annorlunda, och komma på ett sätt som fungerar för båda

Snabbmall

Bladet gäller fyra pass på två veckor. Före passet skriver du vad eleverna ska få syn på i dag, och efter passet vem som sa vad och vad du gör i nästa pass. De första veckorna kryssar du det som ska med. Efter två veckor läser du bladet, gärna med den som handleder dig.

SNABBMALL · Seriesamtal			
Vecka _____ och _____ Eleverna _____			
Första veckan övar jag på teknikerna _____ och _____			
Andra veckan övar jag på teknikerna _____ och _____			
Passen			
Pass	Före: det eleverna ska få syn på i dag I en bildserie: tumregeln på lärarens sida, med dina ord.	Efter: vem som sa vad som kunde hända, och vem som hittade rutan där någon hade behövt göra annorlunda	Nästa gång
1 Datum			
2 Datum			
3 Datum			
4 Datum			

Det här ska med i varje pass Kryssa efter passet de första tre veckorna.				
Pass	1	2	3	4
Vi stannade och frågade vad som händer i nästa ruta.	☐	☐	☐	☐
Jag varken rättade eleverna eller sa vem som hade rätt.	☐	☐	☐	☐
Vi såg serien ovanifrån och ritade ett nytt slut.	☐	☐	☐	☐

Efter två veckor Läs raderna och kryssen ovanför.	
Det här säger eleverna nu som de inte sa förut	→ Det jag tar med mig, och hur det gick med teknikerna

Du övar på två tekniker i veckan, i den ordning de står på lathundens sida 3.

Checklista inför pass 1

- ☐ Läst metoden, sett filmerna och gjort ett seriesamtal om något eget med en kollega.
- ☐ Haft samtalet med varje elev före pass 1, gjort elevens pärm med målet på framsidan och berättat om gruppen för vårdnadshavarna.
- ☐ Bokat rummet, två tider i veckan och handledning om jag behöver den.
- ☐ Laminerat Bildserie 1–6, Bubblor att klippa ut och korten Vad behöver hen? och Frågor vi ställer till varandra.
- ☐ Skrivit reglerna överst på gruppens blad, ett stort papper på väggen, och lämnat kortet Till de vuxna runt eleven.

Kort om grunden

I Carol Grays seriesamtal (1994) ritar den vuxna och eleven streckgubbar, pratbubblor och tankebubblor medan de pratar, så att båda ser vad någon säger och vad hen tänker, både efter en händelse och före något som ska hända (Hutchins och Prelock, 2008). Få studier har prövat Grays metod, och 2006 hade ingen av dem prövat om den hjälper barn att förstå andras tankar (Hutchins och Prelock, 2006). Barn med autism lärde sig på några korta pass att använda tankebubblor och att förutsäga vad någon gör utifrån det hen tror (Wellman m.fl., 2002). Samtal i grupp om vad andra tänker har hjälpt barn från sju år att förstå andras tankar bättre (Bianco och Castelli, 2023). Pojkar i åk 3–6 som hade tolv pass på sex veckor tolkade färre handlingar som fientliga och blev mindre arga (Hudley m.fl., 2007). När elever i åk 5 vid ett enda tillfälle tänkte på en egen händelse som om de såg den på avstånd, blev de mindre upprörda (Kross m.fl., 2011). De vuxna runt eleven tar med sig passens frågor ut på rasten, eftersom det eleverna övar under särskilda lektioner annars tycks gälla bara där (Skolverket, 2011).

Bygger på Bianco och Castelli (2023), Gray (1994), Hudley m.fl. (2007), Hutchins och Prelock (2006, 2008), Kross m.fl. (2011), Skolverket (2011) och Wellman m.fl. (2002).

Bilderna i filmerna och figurerna På bordet: Fluent Emoji, © Microsoft Corporation, MIT-licens.

Material att skriva ut

Före pass 1 skriver du ut Bildserie 1–6 med lärarens sidor och serierna på A3, Bubblor att klippa ut, kortet "Vad behöver hen?", bladet med de två korten Frågor vi ställer till varandra, provbilden och kortet Till de vuxna runt eleven. Till varje pass skriver du ut ett spanarblad till varje elev, och varannan vecka snabbmallen. Till pass 2–6 och till ett pass som blir över skriver du också ut bladet Nästa gång till varje elev, och till varje egen serie ett blad. Från pass 7 skriver du ut mallarna med fyra och sex rutor, och från pass 8 bladet Min plan och lektionskortet för passet med en egen serie. Mer än så behöver du inte.

Bildserierna, bubblorna, korten på bordet och bladen är elevernas. Laminera serierna och bubblorna, så att eleverna kan skriva och rita på dem med whiteboardpenna och sudda ut det efteråt. Efter passet tar du ett foto av serien innan du suddar. Vill du att eleverna ska ha serien i sin pärm, skriver du ut en papperskopia till var och en. En egen serie ritar ni på papper, så att den finns kvar. Lärarens sidor, provbildens protokoll och kortet Till de vuxna runt eleven är dina. De bildserier ni har gjort och gruppens blad sitter på väggen under perioden, och elevens egna serier ligger i pärmen.

Elevens material står i Andika, ett gratis typsnitt från SIL som är gjort för att vara lätt att läsa. Ladda ner det på software.sil.org/andika och använd det när du gör egna kort och blad.

Bildserie 1: Fönsterplatsen

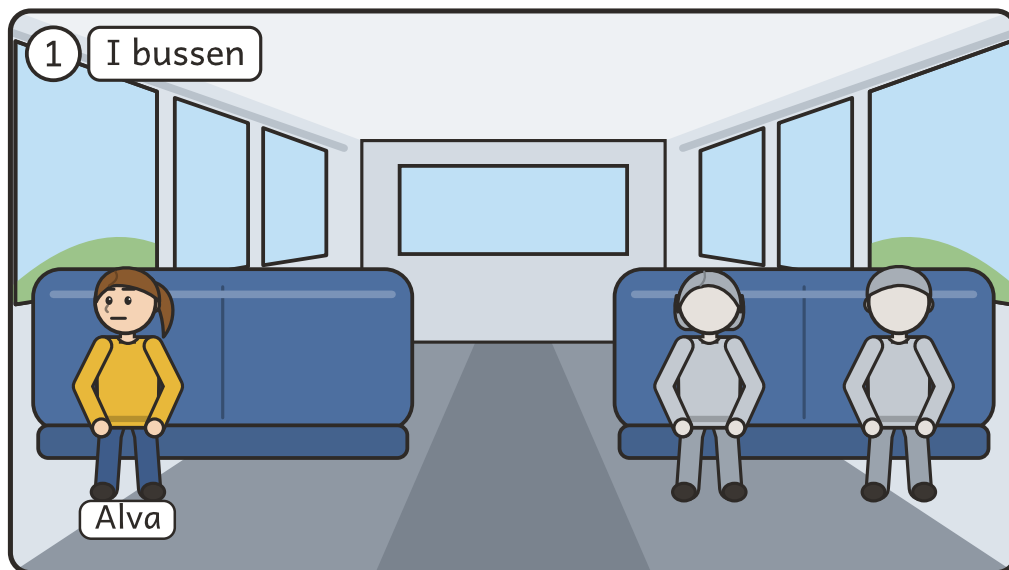
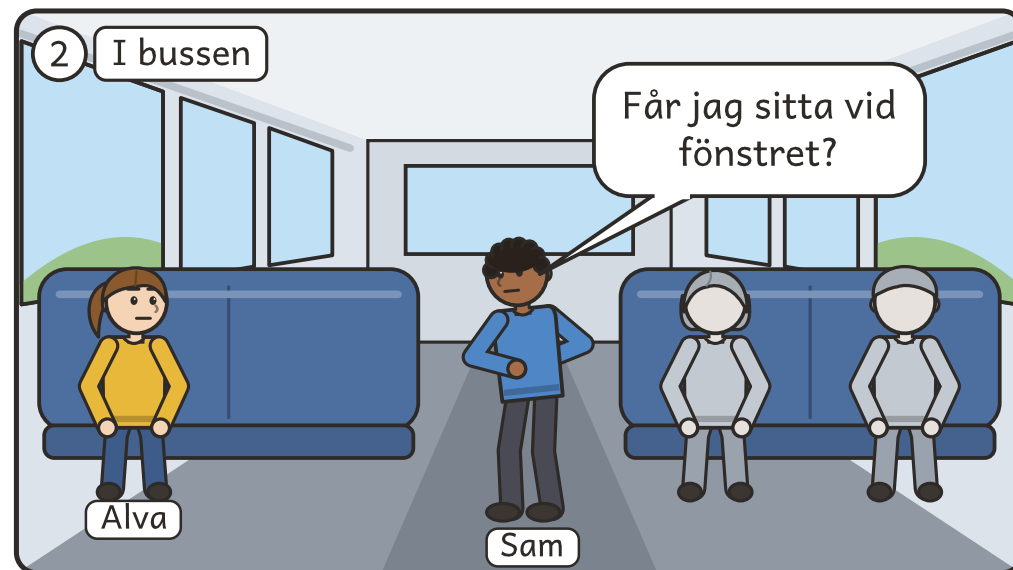
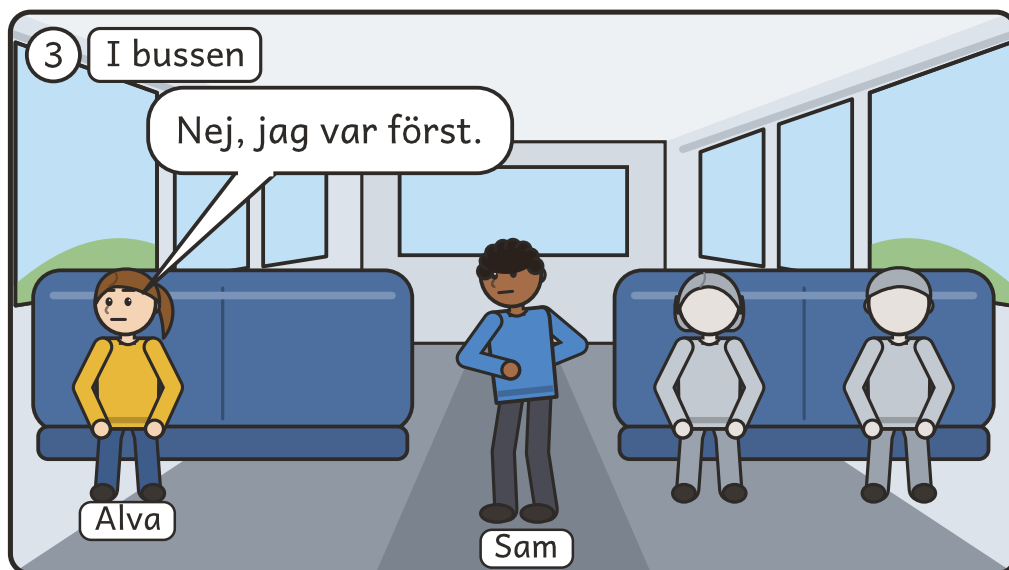
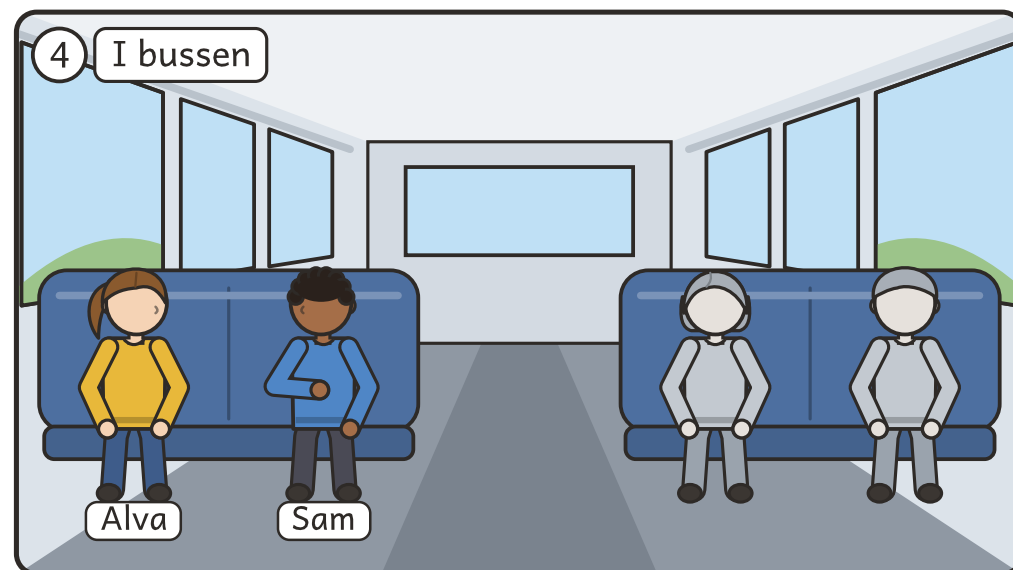
Ni tar bildserien i pass 1. Skriv ut den på A3, laminera den och täck rutorna 2–4 med papper. I delen Spola tillbaka läser du berättelsen högt och stannar där det står Stanna här. I delen Ovanifrån berättar du det som gruppen inte vet än, innan du frågar ”Varför blev det så? I vilken ruta hade någon behövt tänka och göra annorlunda?”

Berättelsen att läsa högt	
Ruta 1	Klassen ska på utflykt med bussen. Alva kliver på först och sätter sig vid fönstret.
Stanna här	Här har inget hänt än. Vad vill Alva göra på resan? Vem kan komma fram till henne?
Ruta 2	Sam kommer fram till Alva och håller sig om magen. Han frågar: <i>”Får jag sitta vid fönstret?”</i>
Stanna här	Vad vill Sam? Var har han händerna? Vad svarar Alva, tror du?
Ruta 3	Alva svarar: <i>”Nej, jag var först.”</i> Hon tittar ut.
Ruta 4	Sam sätter sig på platsen vid gången. Bussen åker iväg.

Till läraren	
Behoven	Alva vill titta ut, och hon var först. Sam vill inte må illa på resan.
Ledtråden	Sam håller sig om magen. Låt gruppen fundera på vad det betyder, och säg det inte själv. Kommer ingen på något, säger du <i>”Jag undrar varför Sam håller sig om magen.”</i>
Två vägar framåt	Antingen säger Alva <i>”Nej, jag var först”</i> , eller så frågar hon <i>”Mår du illa?”</i>
Två tankar att välja mellan	Sam i ruta 2 kan tänka <i>”Jag mår illa”</i> eller <i>”Jag vill sitta där.”</i> Alva i ruta 3 kan tänka <i>”Jag vill titta ut”</i> eller <i>”Sam vill bara ta min plats.”</i>
Det ni inte vet än	Sam mår illa när han åker buss, men inte när han kan titta ut genom fönstret. Det vet inte Alva.
Tumregeln	Man ser inte alltid vad någon behöver. Säg varför, eller fråga varför.
Spanaruppdraget	Lägg märke till när någon behöver något. Hur märkte du det?

Bildserie 1: Fönsterplatsen

Namn _____

Bildserie 2: Spelet

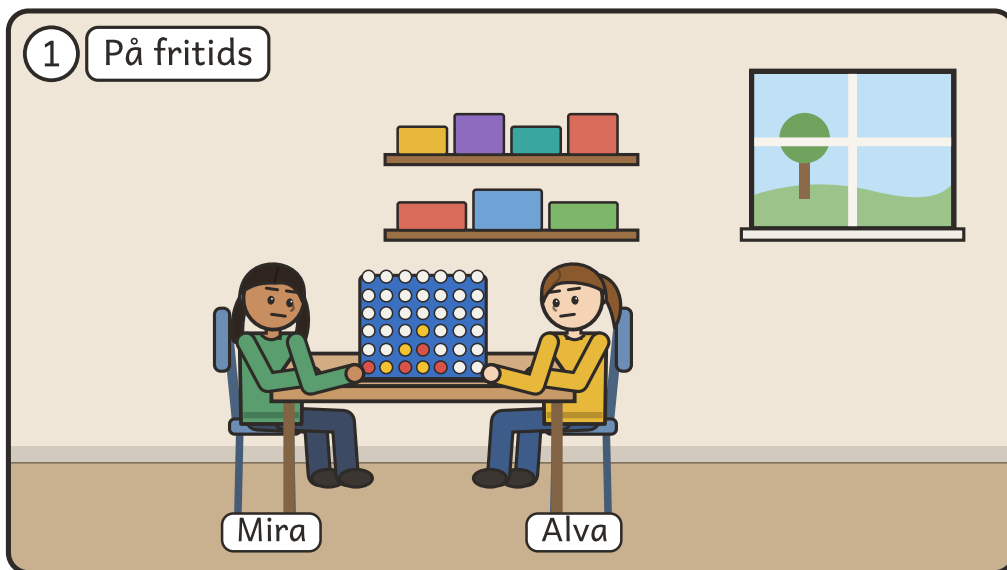
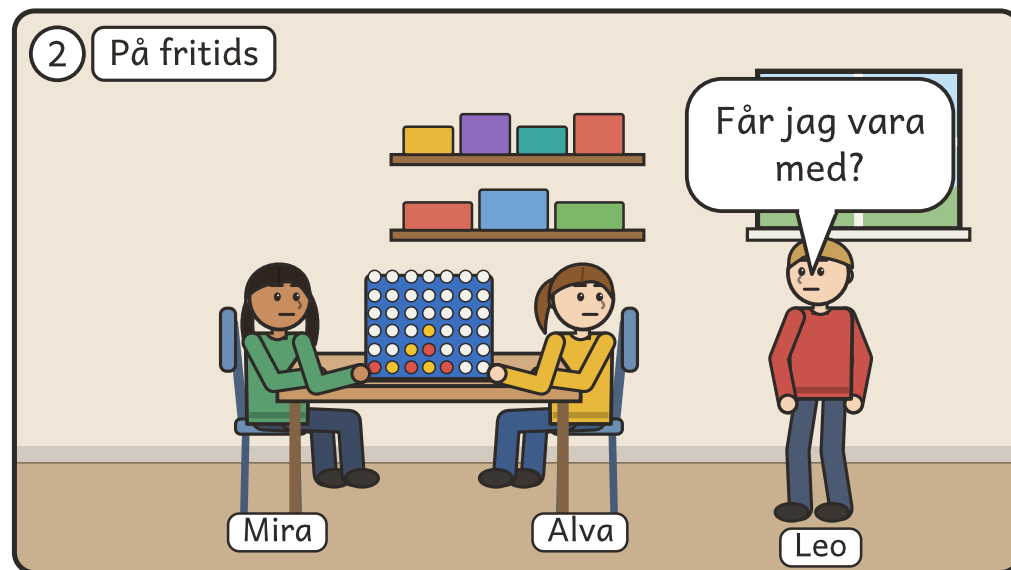
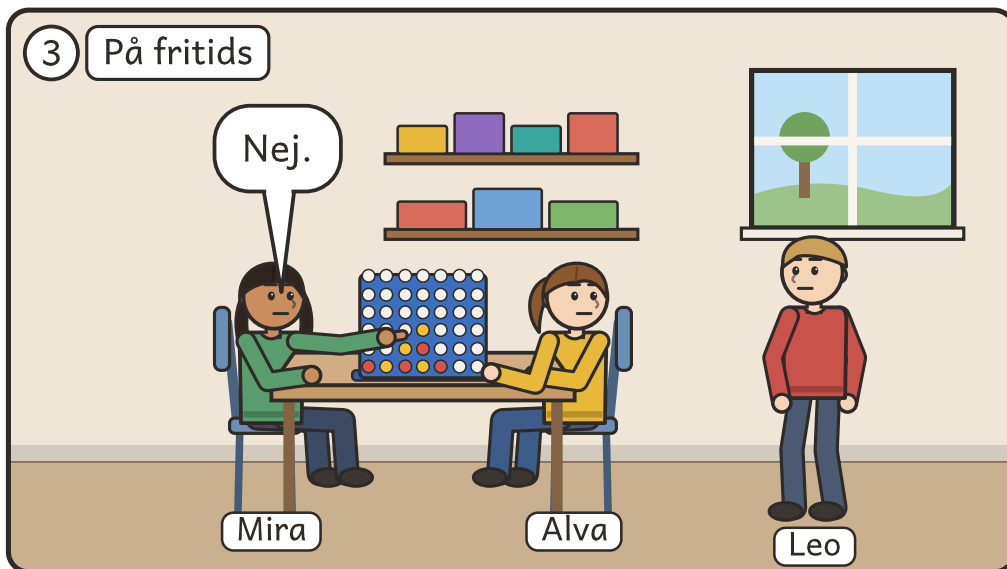
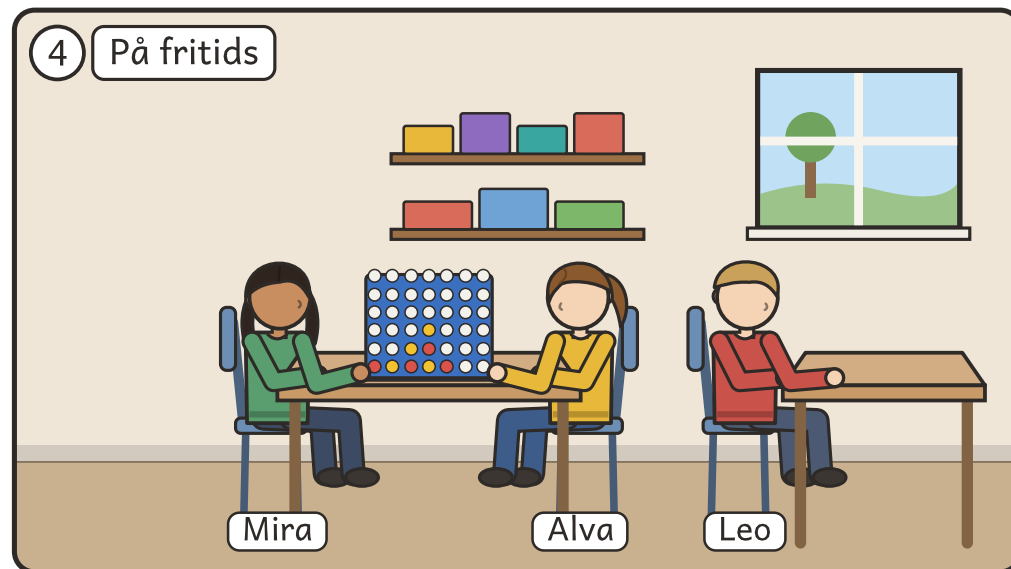
Ni tar bildserien i pass 2.

Berättelsen att läsa högt	
Ruta 1	Mira och Alva spelar fyra i rad på fritids.
Stanna här	Här har inget hänt än. Vad vill Mira och Alva? Hur många kan spela fyra i rad samtidigt?
Ruta 2	Leo kommer fram och frågar: <i>"Får jag vara med?"</i>
Stanna här	Vad vill Leo? Vad vill Mira? Vad svarar hon, tror du?
Ruta 3	Mira pekar på spelet och säger: <i>"Nej."</i>
Ruta 4	Leo sätter sig vid ett annat bord. Mira tittar efter honom.

Till läraren	
Behoven	Mira vill spela klart med Alva. Leo vill vara med.
Ledtråden	Fyra i rad är ett spel för två, och Mira pekar på spelet när hon säger nej.
Två vägar framåt	Antingen säger Mira <i>"Nej"</i> , eller så säger hon <i>"Det är vår sista match. Sen får du spela."</i>
Två tankar att välja mellan	Mira i ruta 3 kan tänka <i>"Spelet är bara för två"</i> eller <i>"Jag vill inte att Leo är med."</i> Leo i ruta 4 kan tänka <i>"De vill inte ha mig"</i> eller <i>"Jag får spela sen."</i>
Det ni inte vet än	Mira och Alva hade bestämt att spela tre matcher, och det här är den sista.
Tumregeln	Ett nej kan ha ett skäl. Säg skälet.
Spanaruppdraget	Lägg märke till när någon säger nej. Vad kan skälet vara?

Bildserie 2: Spelet

Namn _____

Bildserie 3: Teckningen

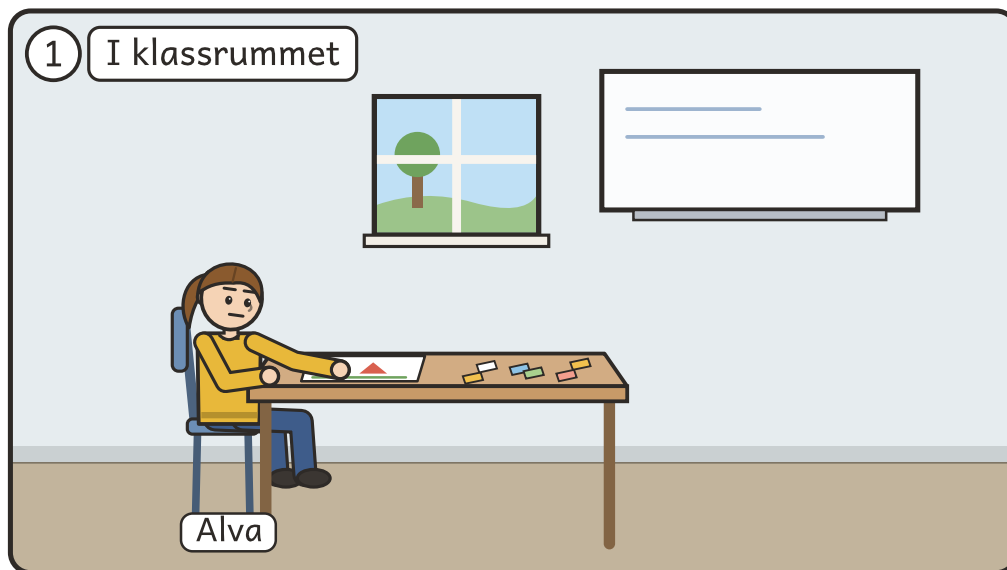
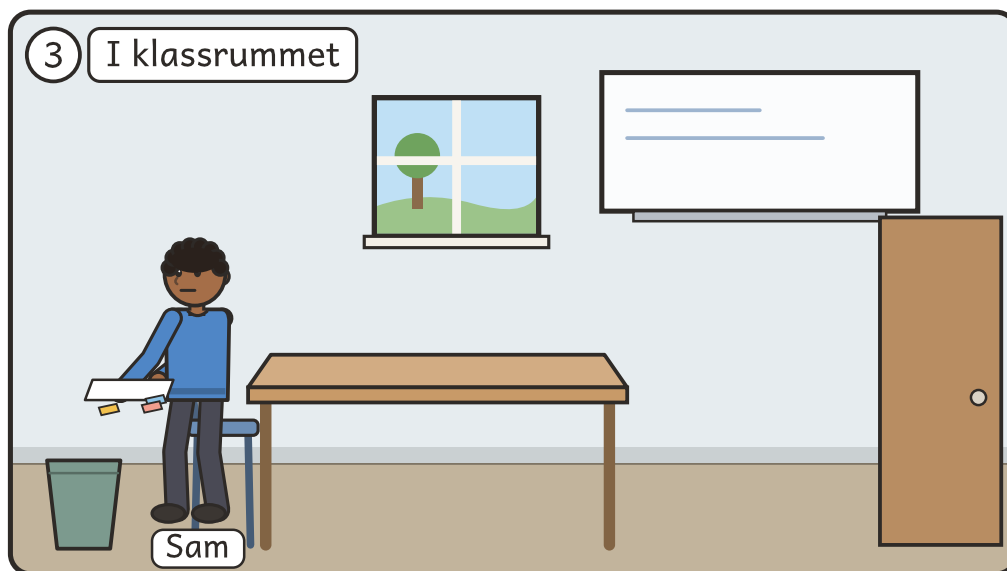
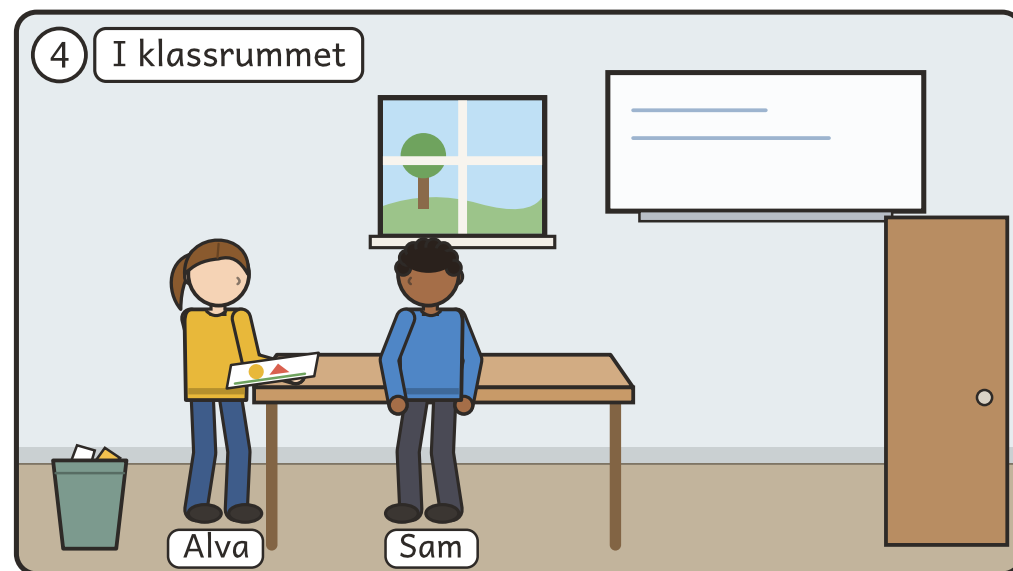
Ni tar bildserien i pass 3. Avsluta gärna delen Spaningen med en övning som visar vad serien handlar om. Lägg en penna på bordet. En elev blundar, och du flyttar pennan. Fråga de andra var den som blundade tror att pennan ligger. I delen Ovanifrån frågar du också vad Alva kunde ha gjort innan hon gick ut.

Berättelsen att läsa högt	
Ruta 1	Alva ritar en teckning. På bordet ligger pappersbitar.
Stanna här	Här har inget hänt än. Vad tänker Alva om sin teckning?
Ruta 2	Alva har lagt teckningen med baksidan upp och går ut. En vuxen säger: <i>"Sam, kan du slänga skräpet?"</i>
Stanna här	Vad ser Sam på bordet? Vet han att det vita pappret är en teckning? Vad gör han nu, tror du?
Ruta 3	Sam slänger bitarna och det vita pappret.
Ruta 4	Alva kommer in och hittar teckningen i papperskorgen. Sam står bredvid.

Till läraren	
Behoven	Alva vill att andra ska vara rädda om det hon har gjort. Sam vill hjälpa till och göra som den vuxna sa.
Ledtråden	Teckningen ligger med baksidan upp, så Sam ser bara ett vitt papper.
Två vägar framåt	Antingen slänger Sam allt, eller så frågar han <i>"Är det här skräp?"</i>
Två tankar att välja mellan	Sam i ruta 3 kan tänka <i>"Det här är skräp"</i> eller <i>"Jag slänger Alvas teckning."</i> Alva i ruta 4 kan tänka <i>"Sam slängde den med flit"</i> eller <i>"Någon har slängt den."</i>
Det ni inte vet än	Alva ritade teckningen till sin mormor.
Tumregeln	Den som inte såg kan inte veta.
Spanaruppdraget	Lägg märke till en gång när någon inte visste något som du visste.

Bildserie 3: Teckningen

Namn _____

Bildserie 4: Vinsten

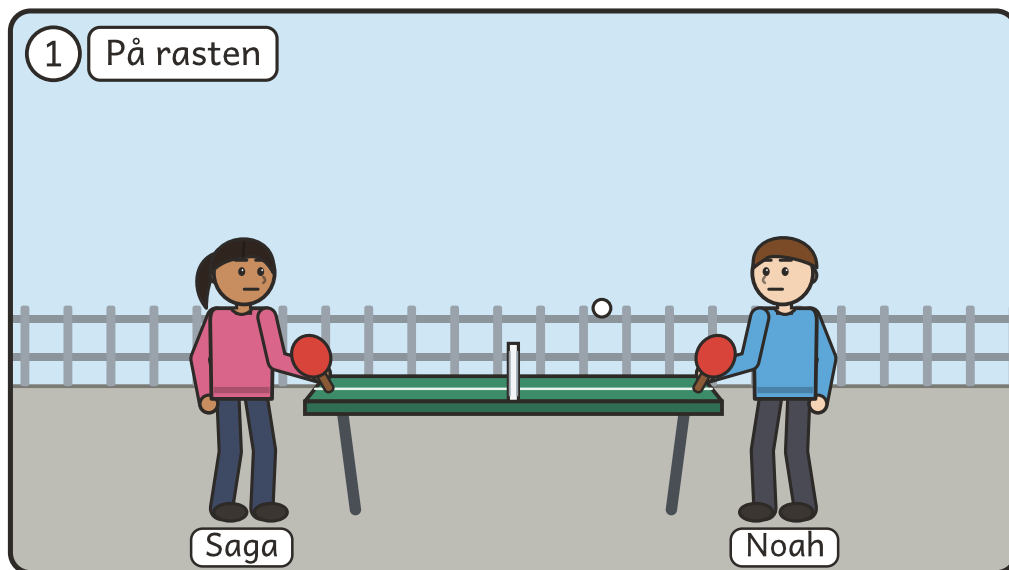
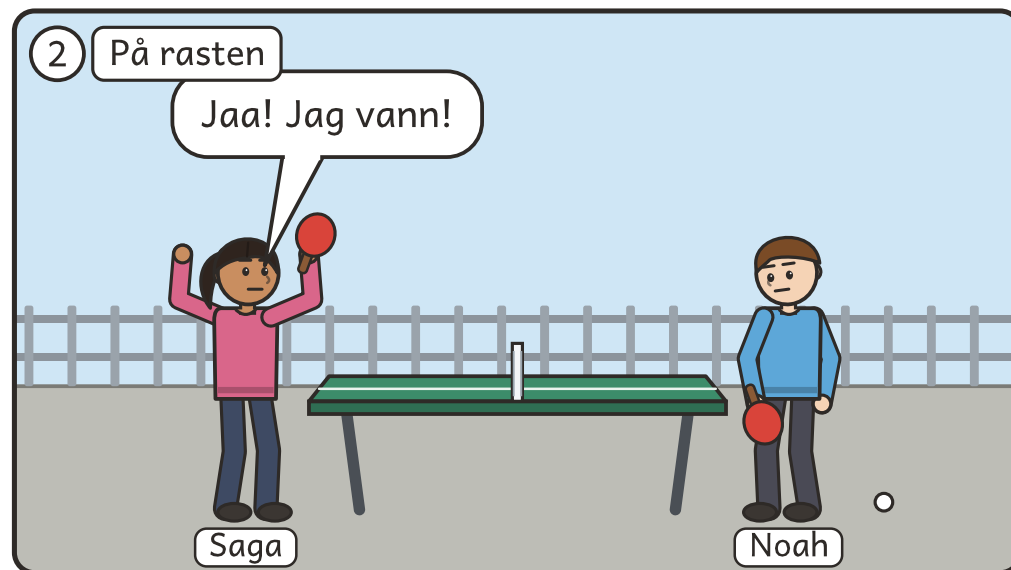
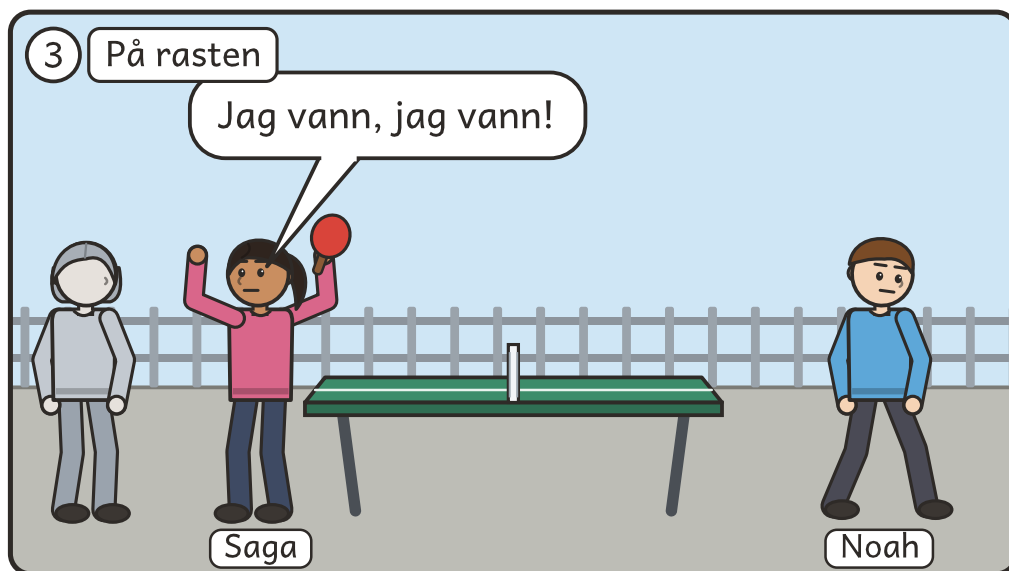
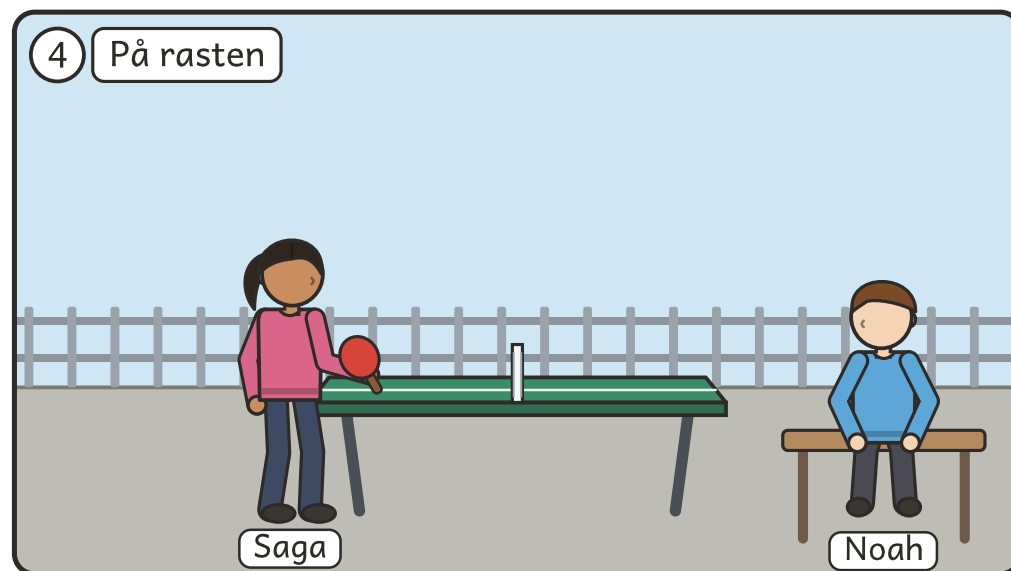
Ni tar bildserien i pass 4.

Berättelsen att läsa högt	
Ruta 1	Saga och Noah spelar pingis på rasten.
Stanna här	Här har inget hänt än. Vad vill Saga? Vad vill Noah? Vad händer när en av dem förlorar?
Ruta 2	Saga vinner. Hon sträcker upp armarna och ropar: <i>"Jaa! Jag vann!"</i>
Stanna här	Titta på Noah. Snart kommer en kompis fram till Saga. Vad gör Saga nu, tror du? Vad märker Noah då?
Ruta 3	Saga ropar igen till kompisen: <i>"Jag vann, jag vann!"</i> Noah går därifrån.
Ruta 4	Noah sitter på en bänk. Saga står kvar vid pingisbordet.

Till läraren	
Behoven	Saga vill få vara glad över att hon vann. Noah vill inte känna sig som en förlorare när andra ser på.
Ledtråden	Noah sänker racketen i ruta 2 och går därifrån i ruta 3, medan Saga jublar.
Två vägar framåt	Antingen ropar Saga igen, eller så säger hon <i>"Bra match! En till?"</i>
Två tankar att välja mellan	Saga i ruta 3 kan tänka <i>"Vad roligt att jag vann!"</i> eller <i>"Nu ska alla veta att Noah förlorade."</i> Noah i ruta 4 kan tänka <i>"Jag är dålig på pingis"</i> eller <i>"Saga bryr sig inte om mig."</i>
Det ni inte vet än	Det var första gången Saga vann över Noah. Noah tycker att det är jobbigt att förlora när andra ser på.
Tumregeln	Den som vinner kan vara glad och samtidigt tänka på den som förlorar.
Spanaruppdraget	Lägg märke till en gång när det nästan blev bråk, men det blev inget. Vad gjorde någon precis innan, så att det inte blev bråk?

Bildserie 4: Vinsten

Namn _____

Bildserie 5: Chatten

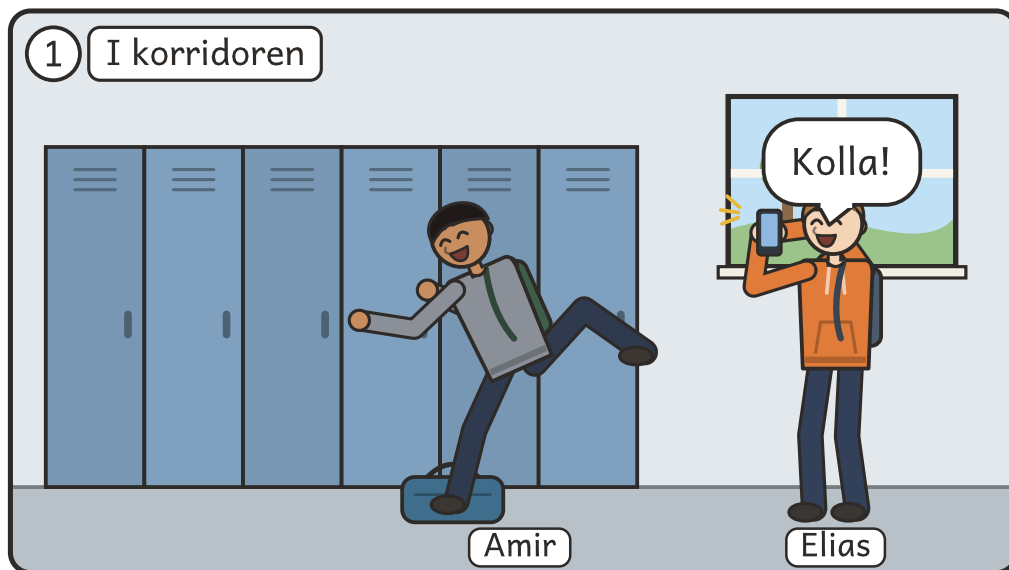
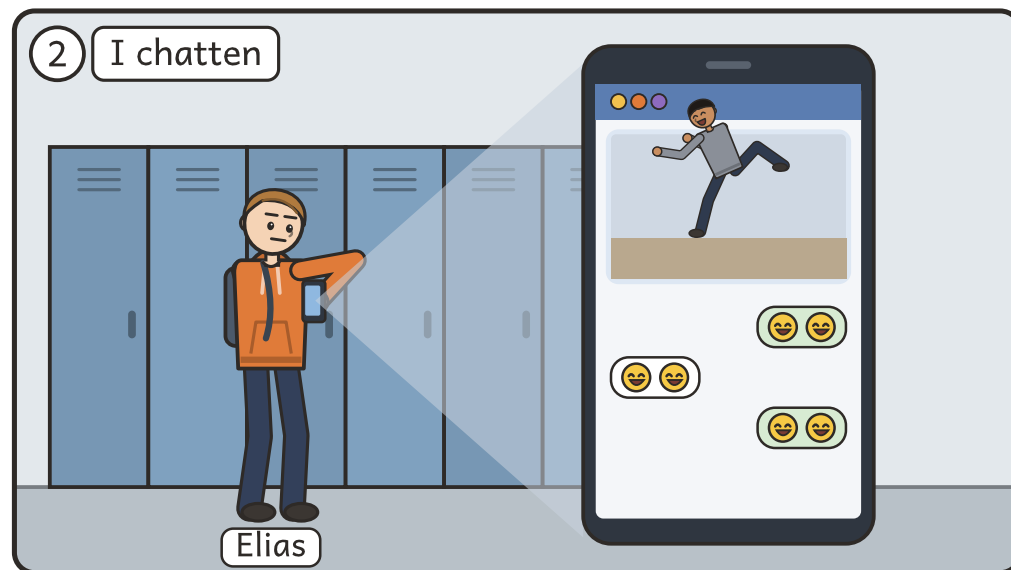
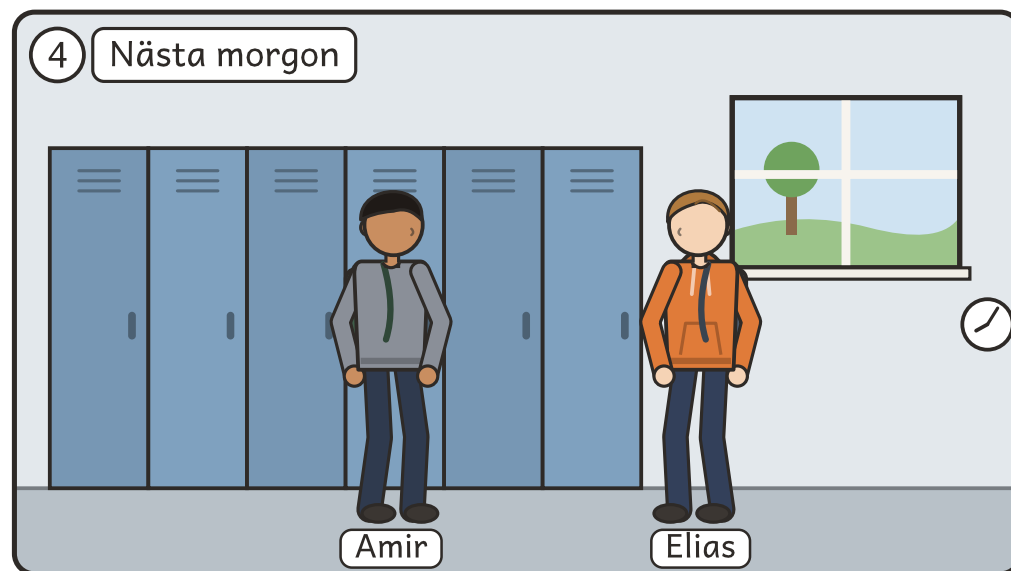
Ni tar bildserien i pass 5. Elias lägger ut bilden redan i ruta 2, så ni stannar bara en gång, efter ruta 1. Händer något liknande i klassen, följer du skolans rutin.

Berättelsen att läsa högt	
Ruta 1	Amir snubblar över en väska i korridoren och gör en rolig min. Elias skrattar, tar en bild och säger: <i>"Kolla!"</i>
Stanna här	Bilden finns bara i Elias mobil. Vad tänker han göra med den? Vad tror Amir att Elias ska göra med bilden?
Ruta 2	Elias lägger ut bilden i klassens chatt. Många svarar med skrattande emoji.
Ruta 3	På kvällen sitter Amir ensam hemma med mobilen.
Ruta 4	Nästa morgon möts Amir och Elias i korridoren.

Till läraren	
Behoven	Elias vill vara rolig och höra till. Amir vill inte bli utskattad, och han vill själv bestämma över bilder på sig själv.
Ledtråden	I ruta 1 skrattar båda. I ruta 3 är Amir ensam med mobilen.
Två vägar framåt	Antingen lägger Elias ut bilden, eller så visar han bilden för Amir och frågar <i>"Får jag lägga ut den?"</i>
Två tankar att välja mellan	Elias i ruta 2 kan tänka <i>"Amir skrattade ju också"</i> eller <i>"Nu ska alla skratta åt Amir."</i> Amir i ruta 3 kan tänka <i>"Alla skrattar åt mig"</i> eller <i>"Det var ganska roligt."</i>
Det ni inte vet än	Elias vill gärna att de andra tycker att han är rolig. Amir tycker inte om att bli fotad.
Tumregeln	Ett skämt som är roligt för en kan sår en annan. Fråga innan du lägger ut en bild på någon.
Spanaruppdraget	Lägg märke till när någon skrattar. Skrattar alla åt samma sak?

Bildserie 5: Chatten

Namn _____

Bildserie 6: Lunchen

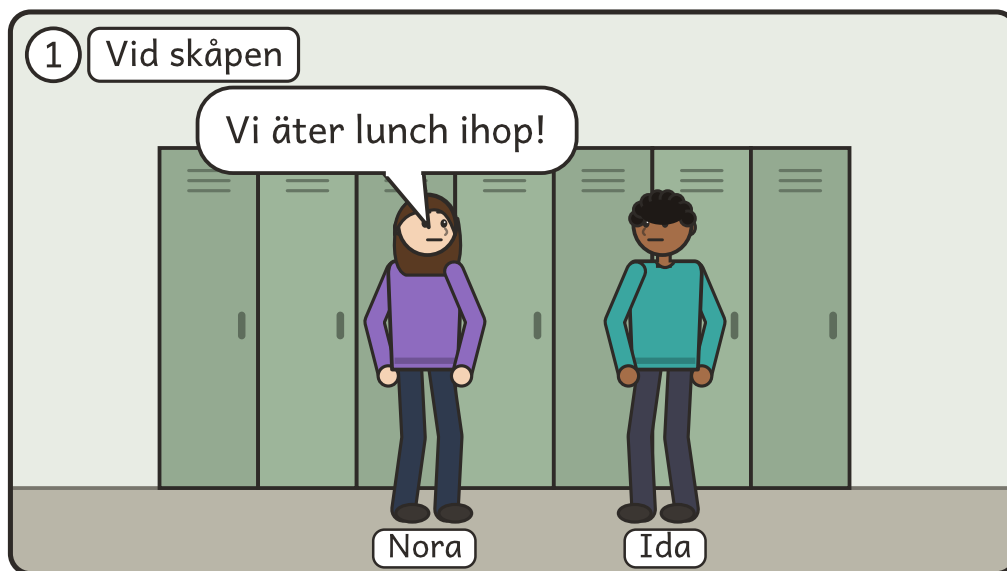
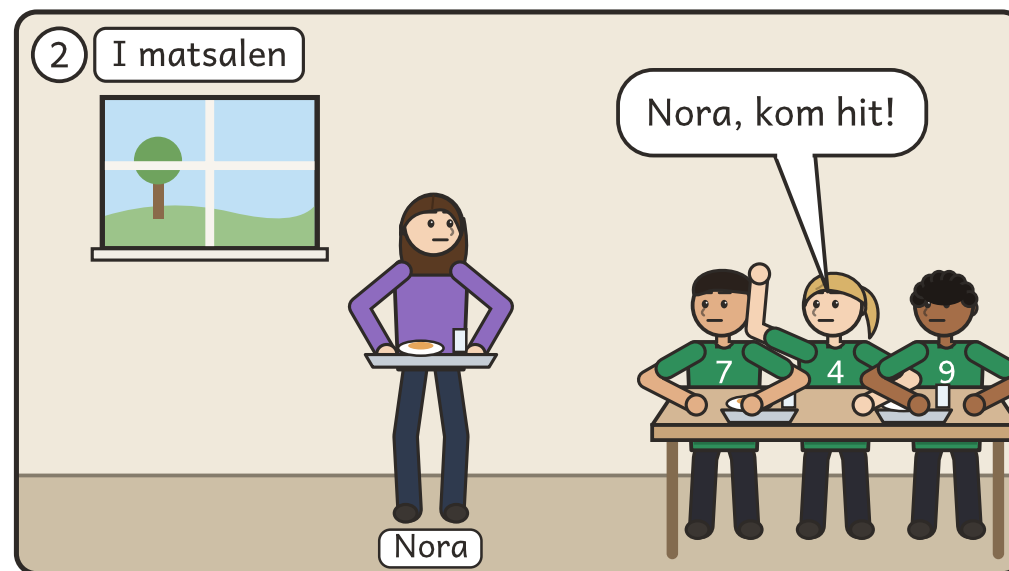
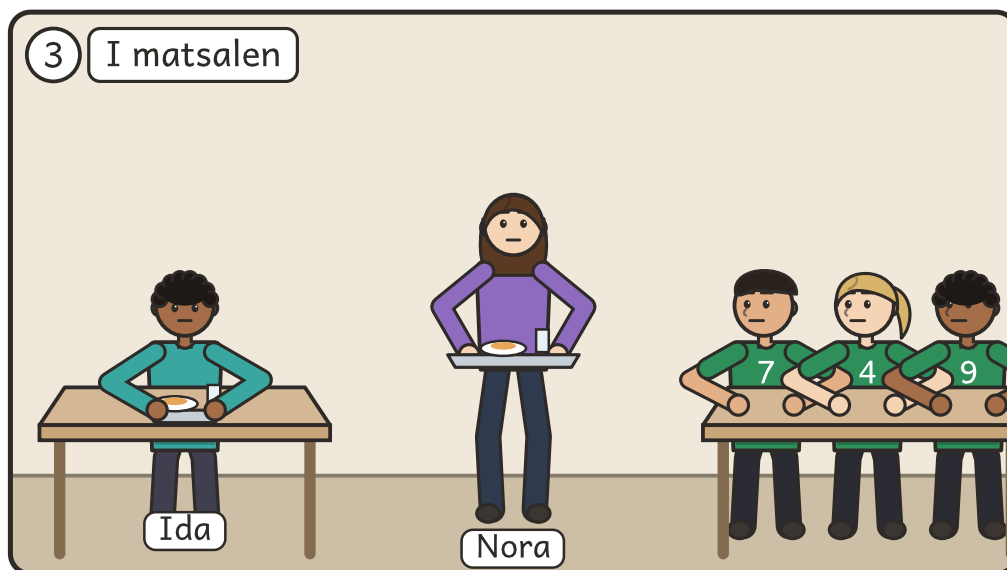
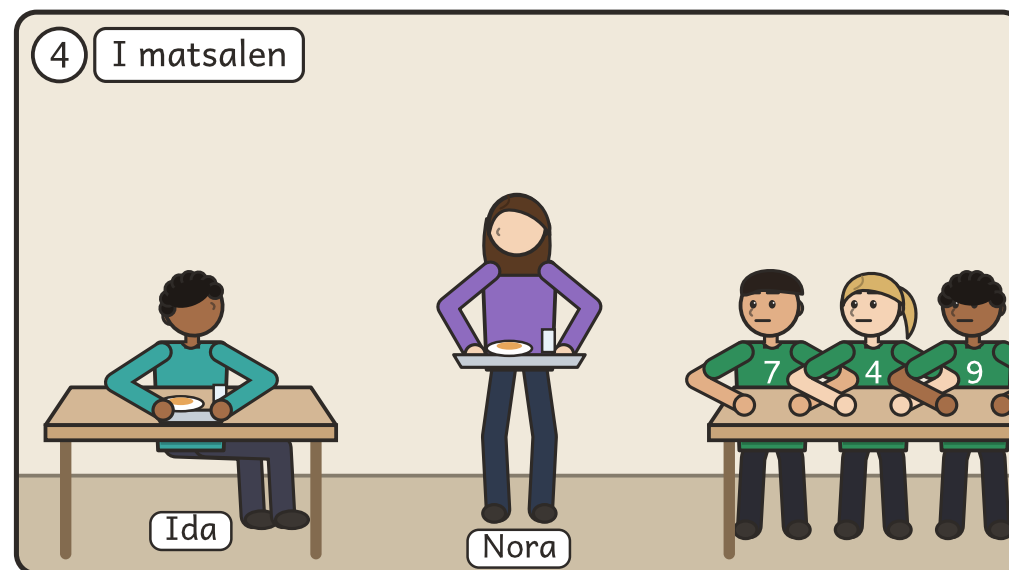
Ni tar bildserien i pass 6.

Berättelsen att läsa högt	
Ruta 1	Ida är ny i klassen. Vid skåpen säger Nora: <i>"Vi äter lunch ihop!"</i>
Stanna här	Här har inget hänt än. Vad vill Ida? Vad tänker hon när Nora säger det?
Ruta 2	I matsalen ropar Noras fotbollslag: <i>"Nora, kom hit!"</i>
Stanna här	Laget ropar. Vad vill Nora nu? Var är Ida, och vad tänker hon? Vad gör Nora, tror du?
Ruta 3	Nora står med brickan. Ida sitter ensam, och laget sitter vid ett annat bord.
Ruta 4	Ida tittar upp mot Nora.

Till läraren	
Behoven	Nora vill vara med laget och hålla sitt ord. Ida vill inte sitta ensam.
Ledtråden	Nora står med brickan mellan två bord, och Ida sitter ensam.
Två vägar framåt	Antingen går Nora till laget, eller så säger hon <i>"Kom, Ida, vi sätter oss med laget."</i>
Två tankar att välja mellan	Nora i ruta 3 kan tänka <i>"Jag sa ju att vi skulle äta ihop"</i> eller <i>"Jag vill sitta med laget"</i> , och kanske tänker hon båda. Ida i ruta 4 kan tänka <i>"Nora glömde mig"</i> eller <i>"Nora vill hellre vara med laget."</i>
Det ni inte vet än	Laget har match efter skolan och ska prata om den.
Tumregeln	Man kan vilja två saker samtidigt.
Spanaruppdraget	Tänk före lunchen eller rasten på vad någon vill göra där. Se sedan efter om det du tänkte stämde.

Bildserie 6: Lunchen

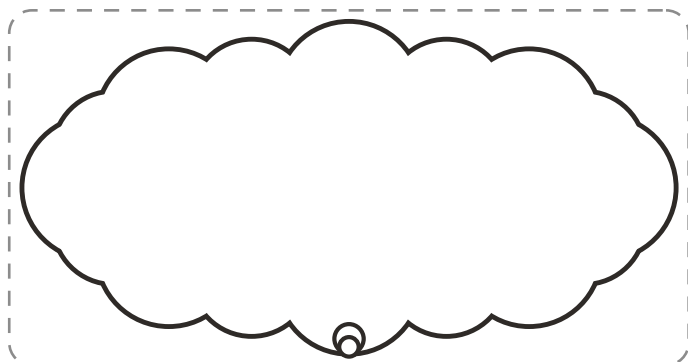
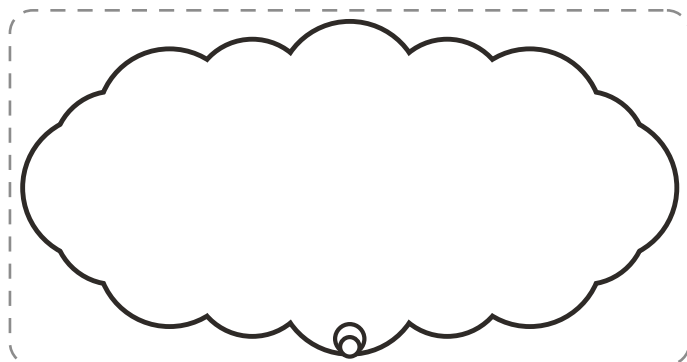
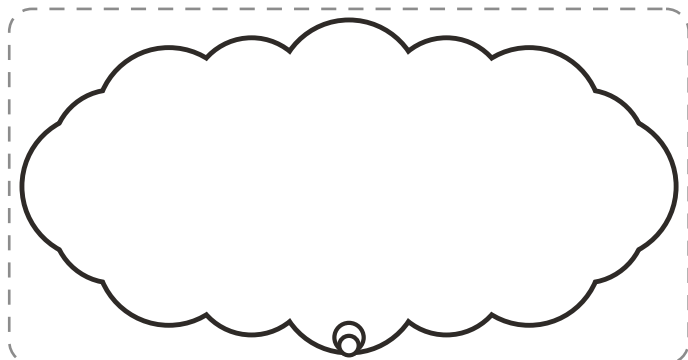
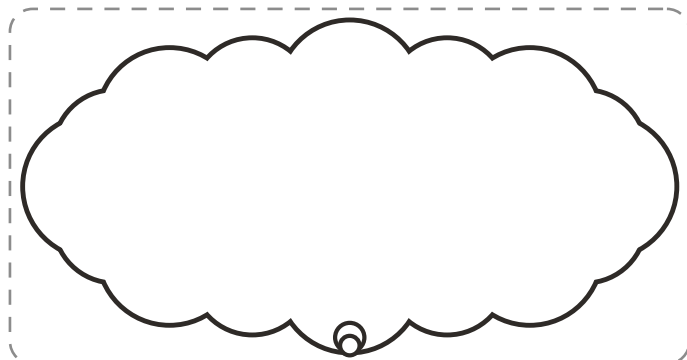
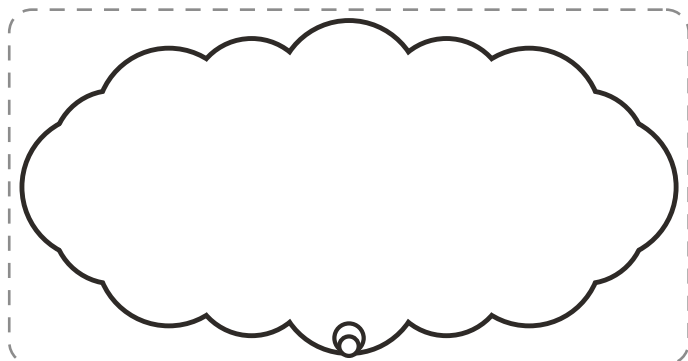
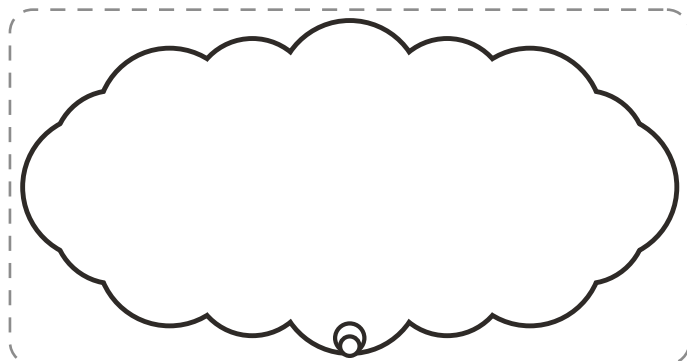
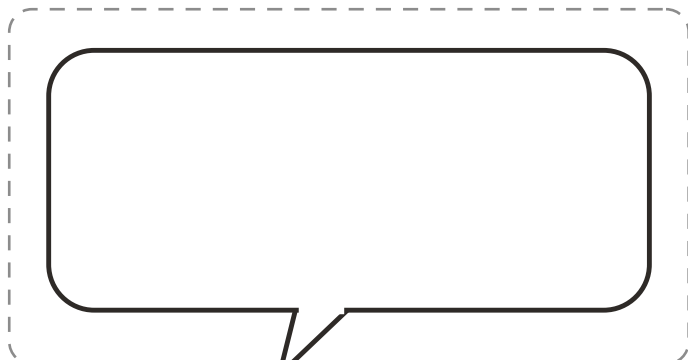
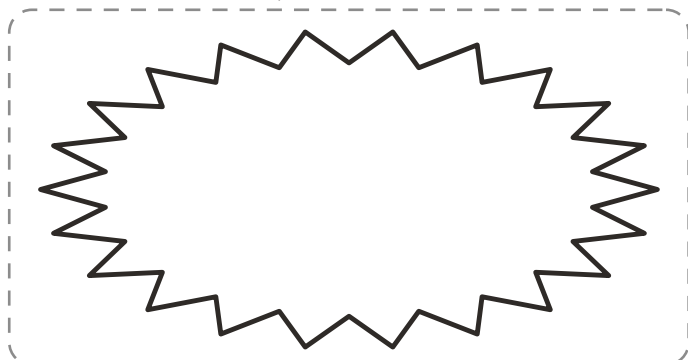
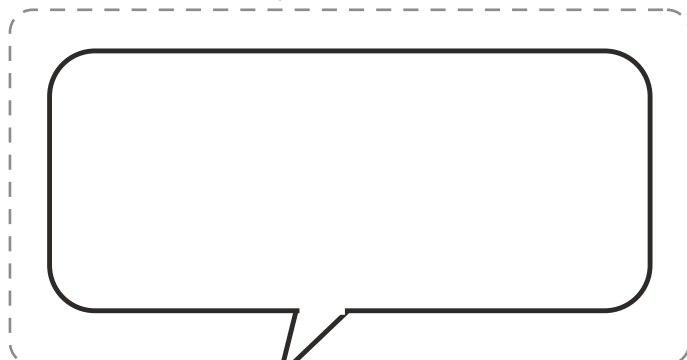
Namn _____

Bubblor att klippa ut

Ett ark räcker till två av er vid bordet, dig inräknad. Till en grupp med fyra elever blir det tre ark. Skriv ut arken på tjockt papper, laminera dem och klipp sedan ut bubblorna. Eleverna skriver i bubblorna med whiteboardpenna och lägger dem vid personerna i serien.

Till läraren	
Så använder du arket	Arket har tankebubblor, pratbubblor och en bubbla för det någon ropar eller skriker. Varje elev och du själv får en tankebubbla och en pratbubbla, som du tejpar på var sin pinne. Ni använder bubblorna på pinne i delen Spaningen, i pass 1 och när två elever spelar upp en teckning i delen Nästa gång. När eleverna byter person i delen Tankarna, tar var och en den andra personens bubbla.

Vad behöver hen?

I delen Tankarna använder ni kortet när gruppen ska säga vad en person vill eller behöver.

Till läraren	
Så använder du kortet	Eleven pekar på en bild, och ni säger tillsammans en mening om personen, till exempel <i>"Leo vill vara med."</i> Två personer i en serie kan behöva samma sak, och en person kan behöva två saker.
Kortet	Skriv ut kortet på A4 och laminera det. Det ligger bredvid bildserien hela passet.

Vad behöver hen?

vara med

få vara i fred

få bestämma

hinna klart

ha roligt

få det rättvist

bli hörd

göra rätt

må bra

Frågor vi ställer till varandra

Kortet är elevernas, och det ligger på bordet från pass 4.

Till läraren	
Så använder du kortet	En elev läser en fråga, till exempel <i>"Vad får dig att tro det?"</i> , och ställer den till en kamrat. Lägg ett kort på varje sida av bordet. I F-2 läser du frågan, och eleven ställer den.
Korten	Bladet har två likadana kort. Skriv ut det, klipp isär korten och laminera dem.

Frågor vi ställer till varandra

Vad får dig
att tro det?

Kan hen ha tänkt
något annat?

Vad ville hen?

Vad behöver hen?

Hur kändes det
för hen?

Tänker du som jag?

Frågor vi ställer till varandra

Vad får dig
att tro det?

Kan hen ha tänkt
något annat?

Vad ville hen?

Vad behöver hen?

Hur kändes det
för hen?

Tänker du som jag?

Spanarbladet

Skriv det nya spanaruppdraget på bladet före passet, och ge eleven bladet sist i passet. Eleven har det i bänken eller hos sin assistent och tar med det till nästa pass. Ägarens uppdrag skriver du efter passet, när ni fyller i bladet Min plan.

Spanarbladet finns i full storlek i planeringsmallarna, med rutor att skriva i.

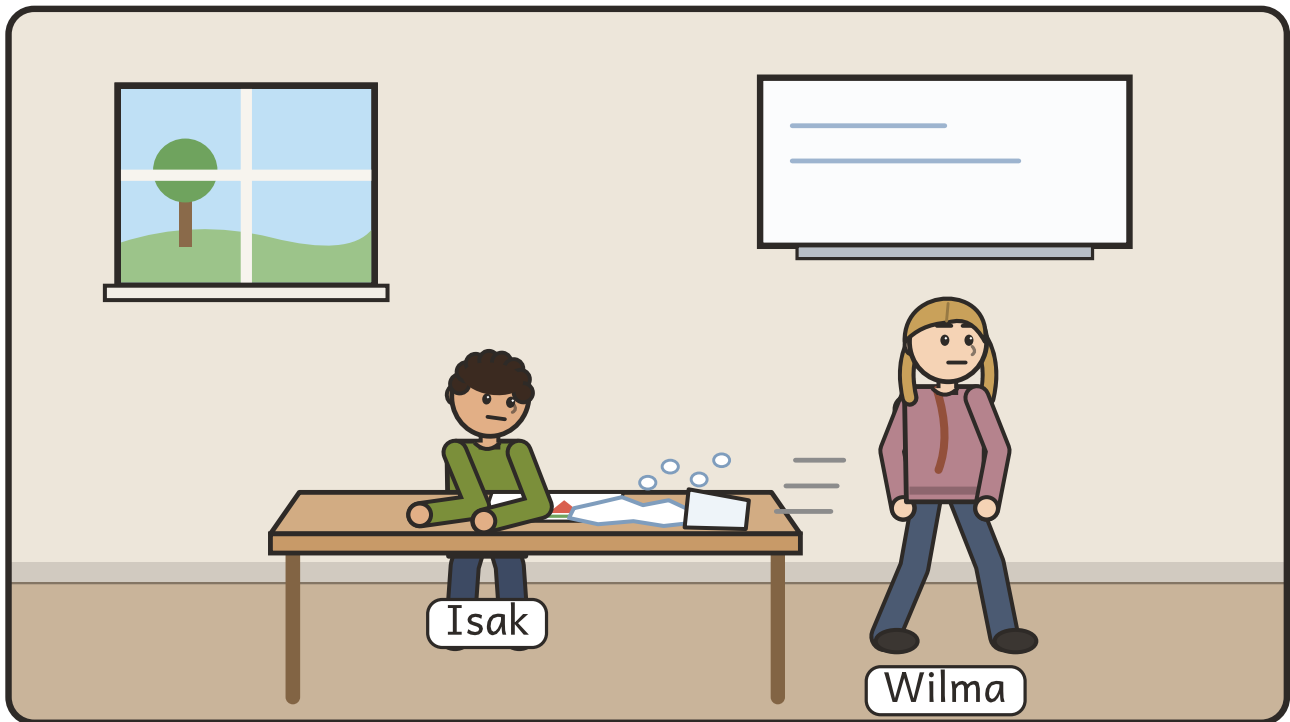
Min plan

Direkt efter ett pass med en egen serie fyller du i bladet tillsammans med den som äger serien, och eleven skriver eller ritar så mycket hen kan. Rita ett hjärta i elevens serie, i ruta 1 och i rutan där det gick snett. I varje hjärta skriver eleven hur stark känslan var, från 0 till 10. Fråga "När började siffran stiga? Vad märkte du då?" och skriv svaret under Så märker jag att det börjar. I början av nästa pass skriver eleven "bra", "så där" eller "inte än" under Så gick det och säger varför.

Min plan finns i full storlek i planeringsmallarna, med rutor att skriva och rita i.

Provbilden

Visa bilden för en elev i taget, före pass 1 och efter det sista passet. Be först eleven berätta vad som har hänt, och ställ sedan de andra frågorna. Skriv poängen i protokollet och elevens ord på protokollets baksida, med frågans nummer.

Till läraren · Provbilden

Poängen	Ett svar som stämmer med bilden men bara ger en del av det som ger två poäng, till exempel bara den ena personen eller en enda förklaring, ger en poäng. Inget svar, eller ett svar som inte stämmer med bilden, ger noll poäng. Skriv också upp om eleven sa vad någon tänkte eller ville i fråga 1 utan att du frågade.
Efter perioden	Visa eleven svaren före och efter, och säg vad som har ändrats, till exempel <i>"Då sa du att hon gjorde det med flit. Nu säger du att hon kanske inte såg glaset."</i> En lägre egen siffra efter perioden kan vara ett gott tecken om eleven har börjat se sig själv tydligare.

Elevens namn**PROVBILDENS FRÅGOR · PROVBILDEN**

FRÅGA	FÖRE	EFTER
1. Berätta vad som har hänt. Eleven får två poäng när hen berättar både att Wilma gick fort förbi och att glaset välte över Isaks papper.		
2. Vad tänker Isak? Vad tänker Wilma? Eleven får två poäng när hen säger vad både Isak och Wilma tänker, vill eller vet.		
3. Gjorde Wilma det med flit? Kan det ha gått till på något annat sätt? Eleven får två poäng när hen ger mer än en förklaring, eller säger att hen inte vet och förklarar varför.		
4. Vad kan de göra nu, så att det blir bra för båda? Eleven får två poäng för ett förslag som tar hänsyn till båda.		

ELEVENS EGEN SIFFRA · PROVBILDEN

FRÅGA	FÖRE	EFTER
Hur bra är du på att förstå vad andra tänker och vill? Visa en siffra från 0 till 10.		

KLASSLÄRARENS SIFFRA · PROVBILDEN

FRÅGA	FÖRE	EFTER
Hur väl förstår eleven vad kamraterna menar och vill? Sätt en siffra från 0 till 10.		

Till de vuxna runt eleven

Lämna kortet till klassläraren, personalen på fritids och elevens assistent före pass 1. Kortet kan också gå hem om eleven och vårdnadshavarna vill. Elevens händelser står inte på kortet.

Elevens namn

Om eleven och gruppen	
Det här gör eleven i gruppen	Vi ritar konflikter som serier, med pratbubblor för det någon säger och tankebubblor för det hen tänker. Vi spolar tillbaka till när det var lugnt och går framåt en ruta i taget, så att eleven övar på att tänka innan det svåra kommer. Konflikter hör till livet, och i gruppen lär sig eleven av dem.
Orden vi använder	Vi skiljer på säga, tänka och känna, och vi frågar <i>"Ville hen såra, eller ville hen något annat?"</i> och <i>"Vad behöver hen?"</i>
Före en situation som brukar bli svår	Fråga <i>"Vad vill du? Vad tror du att de andra vill? Vad kan hända?"</i> Har eleven en plan, påminn hen om den.
När något har hänt och eleven är lugn	Fråga <i>"Vad hände? Vad tänkte du? Vad tror du att den andra tänkte? När hade någon kunnat göra annorlunda?"</i> Rita gärna två rutor på en lapp, med en pratbubbla och en tankebubbla.
Spanarbladet	Mellan passen har eleven ett spanaruppdrag, något att lägga märke till. Hjälp eleven att skriva eller rita det hen såg.
Så hjälper du	Säg det till eleven när något går bra. Berätta för den som leder gruppen när något går bra eller blir svårt.
Elevens plan	Från pass 8 gör eleven en plan, och du får se den om eleven säger ja.
Den som leder gruppen	

Seriesamtal: en egen serie

Lektionskort

F–5 · 30 minuter · 1–4 elever

Mål: kunna se en händelse ovanifrån och göra en plan för nästa gång.

Spola tillbaka Ägaren berättar från när det var lugnt, en ruta i taget.	Tankarna Båda personerna får en tankebubbla.	Ovanifrån Ägaren väljer rutan där någon hade behövt göra annorlunda.	Nästa gång Ägaren väljer hur det kan bli i stället, och ni ritar det.
---	--	--	---

Passet Från pass 8 äger en elev serien. Ägaren bestämmer, du rättar inget, och andra heter "en kompis".

Delen	Så leder du	Du säger, till exempel
Dagen före	Prata fem minuter med ägaren, nästa elev i ordningen från pass 7. Ta händelsen när den är över, hen vill och ingen i gruppen var med. Skriv ut mallen med fyra rutor på A3.	"Vill du rita något som har hänt dig, eller något som brukar bli svårt? Är det över nu? Får de andra höra det?" "Jag bestämmer inte vem som hade rätt."
Spaningen 0–4 min · alla	Läs gruppens regler på väggen. Var och en säger vad hen har lagt märke till.	"Vad såg du någon säga eller göra?" "Hur gick det med din plan?"
Spola tillbaka 4–11 min · ägaren	Ägaren berättar kort vad som hände. Spola tillbaka till när det var lugnt, ruta 1, och gå fram en ruta i taget till konflikten. Ägaren väljer om du eller hen ritar.	"Var var du? Vad gjorde du precis innan? Vad ville du då?"
Tankarna 11–17 min · alla	Rita först ägarens tankebubblor, i ruta 1 och där det gick snett. De andra säger vad de undrar, och ägaren väljer tanken i den andra personens bubbla.	"Vad tänkte du där?" "Får vi undra över vad den andra tänkte?"
Ovanifrån 17–21 min · alla	Ägaren berättar hela serien och bestämmer i vilken ruta någon hade behövt göra annorlunda.	"Vad gjorde du som hen märkte?" "I vilken ruta hade någon behövt tänka och göra annorlunda?"
Nästa gång 21–27 min · alla	De andra föreslår, ägaren väljer, och ägaren eller du ritar det på bladet Nästa gång. Det ska vara bra för båda.	"Hur kan det bli i stället?" "Vad kan den andra göra? Vad kan vi vuxna göra?"
Med mig 27–30 min · alla	Var och en säger vad hen tar med sig. Säg något ägaren gjorde bra. Dela ut spanarbladen. Planen blir ägarens uppdrag.	"Du berättade fast det var svårt." "Lägg märke till en gång när det nästan blev bråk, men det blev inget."
Efter passet	Fyll i bladet Min plan med ägaren, omkring tio minuter, och skriv planen på hens spanarblad.	

När eleven inte hittar tanken Börja med det som syns. Tanken kommer sedan.

Steget	Så gör du
1	Peka på personen i rutan: "Vad gjorde hen? Vad sa hen?"
2	Spegla det eleven sa, och vänta.
3	Ge två tankar att välja mellan: "Tänker hon 'Jag vill vara med' eller 'De vill inte ha mig'?"
4	Säg början på meningen: "Hon tror att ..." Eller säg en tanke själv: "Kan det vara så?"

Om något händer Säg vad eleven gjorde bra i samtalet, och sitt kvar bredvid.

Det som händer	Så gör du
"Han började!"	"Då spolar vi tillbaka. Vad hände innan?" Rita hela serien, och stanna i Ovanifrån i rutan där eleven själv gjorde något.
eleven försvarar sig eller skäms ägaren är sårad eller vill ha straff	Peka på rutan och prata om den: "Titta på ruta 3. Vad händer där?" "Vad behöver hända för att det ska bli bra för dig?" Säg att de vuxna tar hand om det som gäller den andra.
ingen äger serien i dag	Rita något som ska hända och som gruppen väljer, eller ta en av metodens bildserier.
eleven blir upprörd	Lägg ned pennan och gör en paus. Serien kan vänta till nästa pass.
en elev berättar om en kränkning eller att någon far illa	Avbryt passet lugnt, prata med eleven för sig och följ skolans rutin.

Snabbmall

Seriesamtal · F–5

Bladet gäller fyra pass på två veckor. Före passet skriver du vad eleverna ska få syn på i dag, och efter passet vem som sa vad och vad du gör i nästa pass. De första veckorna kryssar du det som ska med. Efter två veckor läser du bladet, gärna med den som handleder dig.

SNABBMALL · Seriesamtal			
Vecka _____ och _____ Eleverna _____			
Första veckan övar jag på teknikerna _____ och _____			
Andra veckan övar jag på teknikerna _____ och _____			
Passen			
Pass	Före: det eleverna ska få syn på i dag I en bildserie: tumregeln på lärarens sida, med dina ord.	Efter: vem som sa vad som kunde hända, och vem som hittade rutan där någon hade behövt göra annorlunda	Nästa gång
1 Datum			
2 Datum			
3 Datum			
4 Datum			

Det här ska med i varje pass Kryssa efter passet de första tre veckorna.				
Pass	1	2	3	4
Vi stannade och frågade vad som händer i nästa ruta.	☐	☐	☐	☐
Jag varken rättade eleverna eller sa vem som hade rätt.	☐	☐	☐	☐
Vi såg serien ovanifrån och ritade ett nytt slut.	☐	☐	☐	☐

Efter två veckor Läs raderna och kryssen ovanför.	
Det här säger eleverna nu som de inte sa förut	→ Det jag tar med mig, och hur det gick med teknikerna

Du övar på två tekniker i veckan, i den ordning de står på lathundens sida 3.

Checklista inför pass 1

Seriesamtal · F–5

Bocka av före pass 1. Det som inte är gjort görs innan eleverna kommer.

Datum: _____

- ☐ Läst metoden, sett filmerna och gjort ett seriesamtal om något eget med en kollega.
- ☐ Haft samtalet med varje elev före pass 1, gjort elevens pärm med målet på framsidan och berättat om gruppen för vårdnadshavarna.
- ☐ Bokat rummet, två tider i veckan och handledning om jag behöver den.
- ☐ Laminerat Bildserie 1–6, Bubblor att klippa ut och korten Vad behöver hen? och Frågor vi ställer till varandra.
- ☐ Skrivit reglerna överst på gruppens blad, ett stort papper på väggen, och lämnat kortet Till de vuxna runt eleven.

© Niclas Fohlin. Mall till Seriesamtal, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/seriesamtal>.

Målkoll före och efter

Seriesamtal · F-5

Fyll i före insatsen och igen efter perioden. Kryssa i det eleven klarar, och skriv under Notering vilket stöd som behövdes.

Elev: _____ Datum före: _____ Datum efter: _____

Efter perioden ska eleven oftare kunna	Före	Efter
Berätta i ordning vad som hände, och säga vad som kan hända innan det händer	☐	☐
Skilja på det någon säger och det någon tänker	☐	☐
Säga vad hen själv och den andra tänkte, kände och ville	☐	☐
Ge mer än en förklaring när det är oklart vad någon ville	☐	☐
Säga vad hen själv gjorde och hur det påverkade den andra	☐	☐
Säga när någon hade behövt göra annorlunda, och komma på ett sätt som fungerar för båda	☐	☐

Notering

Spanarbladet

Seriesamtal · F-5

Skriv det nya spanaruppdraget på bladet före passet, och ge eleven bladet sist i passet. Eleven har det i bänken eller hos sin assistent och tar med det till nästa pass. Ägarens uppdrag skriver du efter passet, när ni fyller i bladet Min plan.

Namn	
------	--

Till nästa pass	
Mitt uppdrag	
Det här såg jag någon säga eller göra	
Det här tror jag att hen tänkte	

Min plan

Seriesamtal · F–5

Direkt efter ett pass med en egen serie fyller du i bladet tillsammans med den som äger serien, och eleven skriver eller ritar så mycket hen kan. Rita ett hjärta i elevens serie, i ruta 1 och i rutan där det gick snett. I varje hjärta skriver eleven hur stark känslan var, från 0 till 10. Fråga ”När började siffran stiga? Vad märkte du då?” och skriv svaret under Så märker jag att det börjar. I början av nästa pass skriver eleven ”bra”, ”så där” eller ”inte än” under Så gick det och säger varför.

Namn	
------	--

När det händer igen	
När	
Så märker jag att det börjar	
Då kan jag	
Hur blir det för den andra då?	
Vem hjälper mig, och vad kan de vuxna göra?	
Så gick det	

Nästa gång

Rita hur det kan bli i stället och hur det slutar.

Namn _____

Så kan det bli

Så slutar det

Mallen med fyra rutor

Streckgubbar räcker. Börja när det var lugnt och rita en ruta i taget.

Namn _____

① Platsen _____
Vilka _____

Det här händer: _____

②

Det här händer: _____

③

Det här händer: _____

④

Det här händer: _____

Mallen med sex rutor

Streckgubbar räcker. Börja när det var lugnt och rita en ruta i taget.

Namn _____

① Platsen _____
Vilka _____

Det här händer: _____

②

Det här händer: _____

③

Det här händer: _____

④

Det här händer: _____

⑤

Det här händer: _____

⑥

Det här händer: _____

PASSLÄNGD

Cirka 30 minuter

GRUPP

En till fyra elever

FREKVENS

Två pass i veckan i sex till åtta veckor

INNEHÅLL

Bildserier och egna serier

SÅ FUNGERAR INSATSEN

Ni ritar en konflikt som en serie, så att eleverna lär sig av den och övar på att tänka innan det svåra kommer.

En till fyra elever har två pass i veckan under sex till åtta veckor, först med sex bildserier och sedan med egna händelser. Säger en elev att hen har blivit kränkt, följer du skolans rutin.

TRE SAKER ATT HÅLLA FAST VID

Spola tillbaka och spela framåt. Börja i ruta 1, när det var lugnt, och gå framåt en ruta i taget till konflikten.

Båda personerna får en tankebubbla. Eleverna svarar som personerna, och du speglar det de säger utan att rätta.

Se serien ovanifrån. Fråga i vilken ruta någon hade behövt tänka och göra annorlunda. Sedan ritar ni hur det kan bli i stället.

ARBETSFORM

I tur och ordning (var och en berättar) → gemensamt (ni tar en ruta i taget) → var sin roll (eleverna är personerna eller detektiv) → gemensamt igen (ni ser hela serien) → var för sig (var och en ritar) → i tur och ordning igen (var och en säger en sak)

PASSET I SEX DELAR

Del	Frågan
1 • Spaningen <i>0–4 min</i>	Vad såg du någon säga eller göra, och vad tror du att hen tänkte?
2 • Spola tillbaka <i>4–11 min</i>	Vad händer i nästa ruta?
3 • Tankarna <i>11–17 min</i>	Vad tänkte, kände och ville personerna?
4 • Ovanifrån <i>17–21 min</i>	Varför blev det så, och i vilken ruta hade någon behövt tänka och göra annorlunda?
5 • Nästa gång <i>21–27 min</i>	Hur kan det bli i stället?
6 • Med mig <i>27–30 min</i>	Vad tar du med dig?

I spanaruppdraget lägger eleven märke till något mellan passen. Lärarens sida för varje bildserie har berättelsen och säger var ni stannar. Ett pass med en egen serie står på sidan 3, och pass 1, pass 7 och det sista passet står i metoden.

GRUPPEN · TRE ELEVER I ÅK 4, PASS 5

Ella är Elias, Malik är Amir, och Vera är detektiv. Läraren säger att det går snett, spolar tillbaka till ruta 1 och stannar: *"Vad tänker Elias göra med bilden?"* Ella säger: *"Han lägger ut den."*

Läraren visar en ruta i taget och frågar sedan: *"Ella, du är Elias. Vad ville du?"* Ella svarar: *"Jag ville göra Amir ledsen."* Vera pekar på ruta 1: *"De skrattar båda två där."* Ella skriver Elias tanke på en bubbla: *"Alla ska skratta!"* Malik skriver Amirs: *"Alla skrattar åt mig."*

Läraren frågar: *"I vilken ruta hade Elias behövt tänka och göra annorlunda?"* Ella pekar på ruta 1 och ritar en ny där Elias frågar: *"Får jag lägga ut den?"* Har du en elev, tar du själv den andra personen, och ni spelar upp elevens ruta.

DET JAG FÖRBEREDDE

Bestämt vem som är Elias, Amir och detektiv.

Läst på lärarens sida för Chatten var vi stannar och vad gruppen inte vet än.

KLAR TIDIGT

Låt var och en rita en ny ruta där Amir berättar för Elias hur det kändes.

30 MINUTER, DEL FÖR DEL

TID	VAD HÄNDER
Före	Förberedelse Lägg fram det som står under På bordet på sidan 4, och skriv det nya spanaruppdraget på spanarbladen.
0–4	1 • Spaningen Var och en håller upp bubblorna på pinne och berättar om sitt spanaruppdrag, utan att säga några namn.
4–11	2 • Spola tillbaka Säg att det går snett och spola tillbaka till ruta 1. Stanna innan Elias lägger ut bilden, och visa sedan en ruta i taget. <i>"Vad händer nu, tror du?"</i>
11–17	3 • Tankarna Var och en är en av personerna eller detektiv. Eleven skriver personens tanke på en lös bubbla. Sedan byter eleverna person. <i>"Vad ser du som får dig att säga det?"</i>
17–21	4 • Ovanifrån En elev berättar hela serien. Säg det gruppen inte vet än, och fråga i vilken ruta Elias hade behövt tänka och göra annorlunda.
21–27	5 • Nästa gång Utgå från den rutan och fråga <i>"Hur kan det bli i stället?"</i> Var och en ritar, och två elever spelar upp en av teckningarna.
27–30	6 • Med mig Var och en säger vad hen tar med sig. Skriv tumregeln på gruppens blad och dela ut spanarbladen.

DITT KORT UNDER PASSET

SAMTALSTEKNIKERNA

Teknik	Så låter det
Spegla	<i>"Du tänker att han ville vara elak."</i>
Fråga vad hen ser	<i>"Vad ser du som får dig att säga det?"</i>
Pröva en tanke till	<i>"Kan hen ha tänkt något annat?"</i>
Undra högt	<i>"Jag undrar vad Nora tänker."</i>
Tänk själv först	<i>"Visa tummen när du har en tanke."</i>
Skicka frågan vidare	<i>"Vera, vad säger du om det?"</i>
Knyt ihop	<i>"Ni ser olika på det. Kan båda stämma?"</i>
Fråga varandra	<i>"Läs frågan på kortet och ställ den till Ella."</i>

PASS 1

**Varför vi ses 0–4 → Gruppens regler 4–6 → Tankebubblan 6–11
 → Spola tillbaka 11–16 → Tankarna 16–21 → Ovanifrån 21–24
 → Nästa gång 24–27 → Med mig 27–30**

"Jag tänker på något. Vad tänker jag på?"

ETT PASS MED EN EGEN SERIE

Del	Så gör du
Dagen före	Pröva händelsen mot de tre kraven.
1 · Spaningen	Läs reglerna och fråga om uppdragen och förra planen.
2 · Spola tillbaka	Låt ägaren berätta kort. Fråga sedan <i>"Vad gjorde du precis innan?"</i> och rita utan att rätta.
3 · Tankarna	Rita ägarens tankebubblor. Gruppen undrar vad den andra tänkte, och ägaren väljer.
4 · Ovanifrån	Fråga <i>"Vad gjorde du som hen märkte? I vilken ruta hade någon behövt tänka och göra annorlunda?"</i>
5 · Nästa gång	De andra föreslår hur det kan bli, ägaren väljer och ni ritar det.
6 · Med mig	Planen blir ägarens spanaruppdrag, och efter passet fyller ni två i bladet Min plan, cirka tio minuter.

Vänta minst tre sekunder på svaret, och använd tankeorden tror, vet, vill och undrar.

KRAV 1

Händelsen pågår inte

Den är över eller har inte hänt än, och eleven är lugn när hen berättar.

KRAV 2

Eleven vill

Eleven har själv sagt ja till att rita händelsen i gruppen.

KRAV 3

Ingen annan i gruppen är inblandad

Är två i gruppen med, ritar du med var och en för sig, utom när ni ritar något som ska hända.

VAR MATERIALET FINNS

Bildserierna och lärarens sidor. De står under Material att skriva ut och i planeringsmallarna (Word). Skriv ut serien på A3 och laminera den.

Bubblorna och korten. Laminera tre ark bubblor och korten. Alla vid bordet får en tanke- och en pratbubbla på pinne.

Bladen. Skriv ut spanarbladet till varje pass, och bladet Nästa gång, mallarna och Min plan när ni behöver dem.

Provbilden, protokollet och snabbmallen. De står i planeringsmallarna. Skriv ut snabbmallen varannan vecka.

PÅ BORDET NÄR PASSET BÖRJAR

Dagens bildserie på A3, med rutorna 2–4 täckta
Bubblorna och whiteboardpennor i en färg per elev
Talpinnen, spanarbladen och bladet Nästa gång
Korten, och mallen när ni ritar en egen serie
Elevernas pärmar, lärarens sida och snabbmallen

CHECKLISTA INFÖR PASS 1

- ☐ Läst metoden, sett filmerna och gjort ett seriesamtal om något eget med en kollega.
- ☐ Haft samtalet med varje elev före pass 1, gjort elevens pärm med målet på framsidan och berättat om gruppen för vårdnadshavarna.
- ☐ Bokat rummet, två tider i veckan och handledning om jag behöver den.
- ☐ Laminerat Bildserie 1–6, Bubblor att klippa ut och korten Vad behöver hen? och Frågor vi ställer till varandra.
- ☐ Skrivit reglerna överst på gruppens blad, ett stort papper på väggen, och lämnat kortet Till de vuxna runt eleven.

UPPFÖLJNING

Före pass 1: Visa provbilden för en elev i taget, och skriv poängen och båda siffrorna i protokollet.

I varje pass: Skriv i snabbmallen vem som sa vad som kunde hända och vem som hittade rutan där någon hade behövt göra annorlunda.

Efter sista passet: Visa provbilden och be om siffrorna igen, cirka tio minuter per elev. Visa eleven svaren före och efter.

Fyra veckor efter sista passet: Fråga de vuxna runt eleven hur planen går. Ett påfyllningspass på 30 minuter som pass 7, där ni läser planerna.